

Samenstelling: de heer Patrick Janssens, burgemeester-voorzitter;  
de heren Leo Delwaide, Marc Van Peel, mevrouw Chantal Pauwels, de heren Robert Voorhamme, Ludo Van Campenhout, Eric Antonis, Erwin Pairon, Tuur Van Wallendael, Dirk Grootjans, Luc Bungeneers, schepenen;  
de heren Staf Neel, Marcel Bartholomeeussen, Jan Claes, mevrouw Hilda Vienne, de heer Johan Van Brusselen, mevrouw Fatima Bali, de heren Gilbert Verstraelen, Geert Brouwers, Bob Hulstaert, Dirk Geldof, Filip Dewinter, Jan Penris, mevrouwen Leona Detiège, Ann Coolsaet, Nahima Lanjri, de heer Ludo De Ranter, mevrouw Tanja Smit, de heren Paul De Loose, Louis Anken, mevrouw Marleen Segers, de heren Hugo Verhelst, Luk Lemmens, Claude Marinower, mevrouw Suzette Verhoeven, de heer Gerolf Annemans, mevrouw Marleen Van Ouytsel, de heren Youssef Slassi, Patrick De Roo, mevrouw Freya Piryns, de heren Johan Peeters, Philip Heylen, George Ver Eecke, mevrouw Christel Crauwels, de heer Koenraad Dillen, mevrouw Anneke Vermeiren, de heer Hans Coveliers, mevrouw Kathleen Van Brempt, de heren Rob Verreycken, Johan Bijttebier, mevrouwen Caroline Drieghe, Ledy Broeckx, Christel Luyckx, de heer Maurice Van Tongerlo, mevrouw Rita Depestel, raadsleden;  
de heer Roel Verhaert, stadssecretaris, de heer Freddy Vandekerckhove, adjunct-stadssecretaris.

#### Openbare zitting van 24 mei 2004

Iedereen aanwezig behalve mevrouwen Leona Detiège, Ann Coolsaet, de heren Hans Coveliers, Rob Verreycken, raadsleden;  
de heer Freddy Vandekerckhove, adjunct-stadssecretaris.

### **Sociale Zaken**

### **A-Punt**

## **22 Emancipatie. Beleidsnota 'Holebi's in de stad Antwerpen'. Concretisering beleidsrichtlijn (Jaarnummer 891)**

Beleidsrichtlijn, bestuursakkoord 2001-2006, 13.3

### **Motivering**

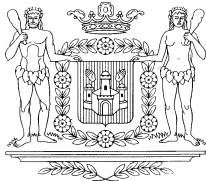
#### **Voorgeschiedenis**

Het college is op 16 december 1999 principieel akkoord gegaan met de oprichting van een werkgroep stedelijk beleid voor homo's, lesbiennes en biseksuelen.  
Op 6 april 2000 heeft het college kennisgenomen van de nota 'Thuis in de stad: homo's, lesbiennes en biseksuelen in Antwerpen' als beleidssturend document.

#### **Feiten en context**

De Antwerpse holebi vereniging heeft in samenwerking met de stedelijke emancipatiedienst een nota geschreven. Deze nota bevat aanbevelingen en voorbeelden van acties die door de verschillende diensten kunnen genomen worden om een holebibeleid gestalte te geven.  
Het streefdoel van het emancipatiebeleid ten aanzien van holebi's is 'het bereiken van een situatie waarin mensen, ongeacht hun seksuele voorkeur, op voet van gelijkheid en op basis van hun eigen keuze aan alle facetten van het maatschappelijk leven kunnen deelnemen'.

Het holebibeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De aandacht voor het respecteren van gelijke kansen, het doorbreken van achterstelling en discriminatie van holebi's is een verantwoordelijkheid van beleidsverantwoordelijken en alle stadsdiensten.



## Financiële gevolgen

In de begroting werd 2 000,00 EUR voorzien voor administratieve werkingskosten holebibeleid.

### Besluit

De gemeenteraad keurt met 31 stemmen tegen 20 het volgende besluit goed.

### Artikel 1

De gemeenteraad keurt de beleidsnota 'Holebi's in de stad Antwerpen' goed.

#### INLEIDING

Dat Antwerpen een kleurrijke stad is, heeft niet alleen te maken met de rijk geschakeerde bevolkingssamenstelling, maar ook met de diversiteit in leefstijlen. De toenemende individualisering maakt immers dat mensen hun leven steeds minder laten voorschrijven door de familiale, lokale of religieuze omgeving. Steeds meer mensen maken eigen keuzes in de manier waarop ze hun relaties vorm geven en in de wijze waarop ze deze beleven. Dit geldt vooral in een stedelijke omgeving, waar de anonimiteit groter en bijgevolg de sociale druk kleiner is.

Vandaag de dag kunnen relaties, seksuele contacten en vriendschappen verschillende vormen aannemen. Het klassieke gezinstype "man-vrouw-huwelijk-kinderen" kent ontelbare varianten: alleenstaande ouders met kinderen, homo- of lesbische koppels met of zonder kinderen, nieuw samengestelde koppels met kinderen uit vorige relaties, niet samenwonende koppels (living apart together), bewust kinderloze koppels, vriendschapsrelaties met vroegere partners of alleenstaande goede vrienden die soms seksuele partners zijn...

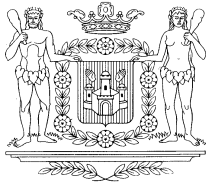
Opvallend hierbij is het feit dat steeds meer mensen uitkomen voor hun seksuele voorkeur als homo, lesbienne of biseksueel. Ook al kan dit voor sommigen misschien de gewoonste zaak van de wereld lijken, toch blijven er in de praktijk nog heel wat openlijke of verdoken vormen van discriminatie bestaan ten aanzien van deze groep. Het is dan ook niet verwonderlijk dat niet alle holebi's<sup>1</sup> de stap durven zetten om openlijk uit te komen voor hun seksuele voorkeur.

Het Antwerps stadsbestuur streeft ernaar om al haar inwoners gelijke kansen te geven en verzet zich expliciet tegen iedere vorm van discriminatie, waaronder ook discriminatie op basis van seksuele voorkeur. Om dat beleidsprincipe te concretiseren werkte de dienst emancipatie in samenwerking met de Antwerpse holebi-gemeenschap in het voorjaar van 2000 een beleidsnota uit die de basis moest vormen voor een actief Antwerps holebi-beleid. Omdat de legislatuur van de toenmalige coalitie ten einde liep nam zij enkel akte van deze nota. De nieuwe bestuursploeg heeft onmiddellijk de draad opnieuw opgepikt door in het bestuursakkoord 2001-2006 te opteren voor de uitbouw van een actief holebi-beleid:

*"Het stadsbestuur wil een holebi-beleid voeren. Op basis van de holebi-nota die in mei 2000 aan College en Gemeenteraad werd voorgelegd, in nauwe samenspraak met het 'Antwerps Overleg'*

---

<sup>1</sup> "Holebi" geldt reeds enkele jaren als verzamelterm voor homo's, lesbiennes en biseksuelen. Ook al kan men strikt genomen nooit holebi zijn (men is óf homo's óf lesbienne óf biseksueel), toch wordt in deze nota deze term gebruikt om te verwijzen naar de globale groep van homo's, lesbiennes en biseksuelen.



*van holebi-organisaties, wordt een beleidsnota voorgelegd aan college en gemeenteraad. De holebi-emancipatienota geeft duidelijk aan waar we naartoe willen: een stad waar homo's, lesbiennes en bi's zich thuis voelen.*"(bestuursakkoord 2001-2006, 13.3).

Deze beleidsnota vormt een actualisering van de holebi-nota van 2000 en werd ook ditmaal opgemaakt in nauw overleg met vertegenwoordigers van de Antwerpse holebi-organisaties. Het eerste deel staat stil bij de problemen waarmee holebi's te maken krijgen in een maatschappij waarin alles (nog steeds) door een hetero bril wordt bekeken. In het tweede deel wordt het Antwerpse holebi-leven verkend en wordt een beeld geschetst van het commerciële en niet-commerciële holebi-leven in Antwerpen. Het derde deel geeft een overzicht van de uitgangspunten die tezamen het beleidskader vormen voor het Antwerps holebi-beleid. Vervolgens komen de beleidsopties aan bod. In het vierde deel wordt per bedrijfseenheid een overzicht gegeven van wat op het holebi-terrein reeds werd gerealiseerd en wat nog moet worden ondernomen. Hieruit resulteren een aantal aanbevelingen die prioritaire aandacht verdienen bij de uitwerking van operationele jaarplannen. Het laatste en vijfde deel zet deze aanbevelingen en conclusies nogmaals netjes op een rij.

## 1. LEVEN ALS HOLEBI IN EEN HETEROWERELD

### 1.1. Maatschappelijke vooroordelen en discriminatie

In onze maatschappij wordt alles bekeken door een "hetero bril". Zowel impliciet als expliciet wordt ervan uitgegaan dat iedereen heteroseksueel is. Binnen deze "heteronormaliteit" is er weinig of geen plaats voor homoseksualiteit<sup>2</sup>.

Homoseksualiteit heeft sinds lange tijd te kampen met een aantal hardnekkige vooroordelen. Zo werd lang gedacht dat homoseksualiteit een te genezen ziekte of geestelijke afwijking was. Het was pas in 1973 dat de American Psychiatric Association homoseksualiteit officieel schraptte als geestelijke stoornis. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er dertig jaar later nog altijd heel wat mensen zijn die homoseksualiteit associëren met ziekte. Vandaag de dag zijn nog steeds veel mensen van mening dat homoseksualiteit "onnatuurlijk" is en dat het moet worden bestreden omwille van het "besmettingsgevaar".

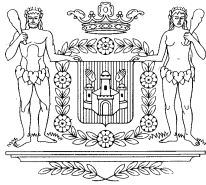
Het spreekt voor zich dat er de laatste decennia heel wat vooruitgang is geboekt.

In de gezondheidszorg en in de hulpverlening wordt homoseksualiteit niet meer als een ziekte beschouwd, maar als een variant van heteroseksualiteit die geen basis mag vormen voor discriminatie.

Naast een toegenomen tolerantie is homoseksualiteit ook meer bespreekbaar geworden. Het krijgt meer aandacht in de media en ook op wettelijk niveau valt vooruitgang te bespeuren. De recente goedkeuring van de antidiscriminatiewet en de openstelling van het huwelijk voor holebi's zijn daar duidelijke voorbeelden van.

---

<sup>2</sup> Het gebruik van de term "homoseksualiteit" in deze nota verwijst naar de seksualiteitsbeleving tussen mensen van hetzelfde geslacht. Deze term is dus van toepassing op zowel homo's, lesbiennes als biseksuelen.



Het zou echter onjuist zijn om hieruit af te leiden dat er bijgevolg geen sprake meer is van discriminatie van holebi's. Ondanks deze vooruitgang blijft heteroseksualiteit immers nog altijd de norm en moet homoseksualiteit blijven opboksen tegen welbepaalde homofobe reacties van de buitenwereld, die homoseksualiteit beschouwt als minderwaardig of als een bedreiging van de heteroseksuele meerderheid. In extreme gevallen leidt dit tot een rationeel onverklaarbare, maar hevige afkeer en zelfs walging en haat tegenover homoseksualiteit.

Ook de toegenomen tolerantie ten opzichte van homoseksualiteit heeft een schaduwkant. Het feit dat men homoseksualiteit niet meer problematiseert is een goede zaak, maar betekent niet dat men ook effectief toegankelijk is voor holebi's. Door geen wezenlijk onderscheid te maken tussen homoseksualiteit en heteroseksualiteit, dreigt men immers de problemen en eigenheden van homoseksualiteit over het hoofd te zien. Op die manier kan er nooit sprake zijn van een daadwerkelijk accepteren van homoseksualiteit.

Zolang heteroseksualiteit als maatschappelijke norm fungeert, blijft het mechanisme van achterstelling van holebi's voortduren. Dit mechanisme kent een dubbele werking. Aan de ene kant zijn er nog steeds zowel wettelijke als feitelijke discriminaties van holebi's. Aan de andere kant is er de houding van de holebi's zelf. Optornen tegen persoonlijke discriminaties is geen eenvoudige zaak, zodat heel wat holebi's niet openlijk willen of durven uitkomen voor hun homoseksualiteit. Hun bewuste keuze om hun holebi-identiteit onzichtbaar te houden heeft tot gevolg dat de discriminatie van holebi's niet altijd even zichtbaar is.

## 1.2. Coming out

Het openlijk uitkomen voor de eigen homoseksualiteit – bekend als “coming out” – loopt als een rode draad doorheen het leven van de holebi's. Telkens opnieuw moeten holebi's beslissen of ze het wel of niet aan familie, vrienden, collega's of kennissen zullen vertellen. Telkens opnieuw moeten ze afwegen of ze het risico op negatieve reacties willen nemen.

Coming out is dus een moeilijk en nooit voltooid proces waarbij holebi's zowel voor zichzelf als voor de anderen uitkomen voor hun seksuele voorkeur.

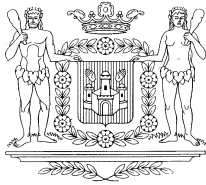
Men kan dit moeizame proces beter begrijpen als men inzicht heeft in de wijze waarop de holebi-identiteit tot ontwikkeling komt. In de literatuur wordt de identiteitsvorming bij holebi's beschreven als een proces waarbij verschillende fasen worden doorlopen.

De eerste fase is er een van *identiteitsverwarring*. Het voorheen vage gevoel dat men “anders” is wordt onmiskenbaar vertaald in een seksuele aantrekkingskracht tot iemand van hetzelfde geslacht. Het gaat daarbij om een apart gevoel, een speciale vriendschap die echter niet noodzakelijk vereenzelvigd wordt met het holebi-zijn.

Nadien volgt een fase van *identiteitsvergelijking*, waarin men de gevoelens tracht te rationaliseren. Men gaat op zoek naar informatie en identificatiemodellen om die te vergelijken met de eigen gevoelens.

In de fase van *identiteitstolerantie* wordt de idee dat men holebi is, een onderdeel van het eigen zelfbeeld. Dit hoeft echter niet te betekenen dat men dit positief waardeert. Enkel de idee is er en die kan evengoed verworpen als aanvaard worden. Het is vaak in deze fase dat stappen worden ondernomen om andere holebi's te ontmoeten.

Tijdens de fase van *identiteitsaanvaarding* wordt het holebi-zijn een positief onderdeel van het eigen ik. De holebi hanteert hierbij wel een duidelijke opsplitsing tussen de publieke heterowereld en de privé holebi-wereld.



Deze opsplitsing krijgt een extra klemtoon in de fase van de *identiteitstrots*, waar de holebi de positieve eigenschappen van de holebi-vriendenkring extreem gaat benadrukken. De heterowereld daarentegen wordt negatief beoordeeld.

In de laatste fase van *identiteitssynthese* verliest de kwestie van “het al dan niet holebi zijn” zijn centrale plaats. De holebi bereikt een zeker evenwicht dat hem/haar in staat stelt om zich zonder identiteitsverlies te integreren in de samenleving.

Een aantal factoren kunnen dit proces van identiteitsvorming – en dus ook de coming out – sterk bemoeilijken. Negatieve reacties van anderen, vroegere levenservaringen, religieuze en culturele denkpatronen, beperkte sociale en/of economische mogelijkheden... zijn maar enkele voorbeelden van factoren die het aanvaardingsproces op eender welk moment kunnen storen.

Het is duidelijk dat de opvoeding hierin een centrale rol speelt. Kinderen nemen van ouders en andere belangrijke gezagsfiguren immers normen en waarden over, ook omtrent homoseksualiteit. Aangezien holebi-jongeren meestal in een heteroseksuele omgeving opgroeien, is de kans groot dat homoseksualiteit niet of enkel negatief ter sprake komt in het gezin. De jongere zal deze houding overnemen, vermits hij/zij zich nog niet bewust is van zijn/haar seksuele voorkeur. Op die wijze wordt een negatieve houding tegenover homoseksualiteit verinnerlijkt. De jongere zal zich bijgevolg niet goed voelen als holebi of het vanzelfsprekend vinden dat hij/zij als holebi met minder tevreden moet zijn.

Vele holebi's wijzen erop dat het opbouwen van een sterk en positief zelfbeeld een van de cruciale knelpunten is. Door de dominerende heteronorm zijn positieve holebi-voorbeelden zo goed als totaal afwezig binnen de opvoeding en het milieu van de opgroeiende jeugd. Een jongere die zich enigszins “anders” voelt en/of voordoet, zal de meeste kans hebben om uitgesloten en gepest te worden. De homoseksuele gevoelens zullen in het beste geval genegeerd in het slechtste geval bestraft worden.

Contacten met andere holebi's zijn essentieel om dit patroon te doorbreken. Zij vormen immers een groep van “gelijken”, waar het normaal is om “zo” te zijn. Daar kunnen holebi's de steun vinden die noodzakelijk is om tot zelfaanvaarding en coming out te komen.

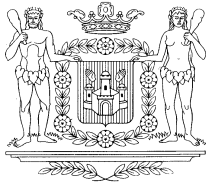
Volgens een recent onderzoek (Baert 2002) blijken de meeste holebi's de coming out als een essentiële stap in hun persoonlijkheidsontwikkeling te ervaren. Een holebi die niet openlijk voor de eigen seksuele voorkeur uitkomt, wordt immers sowieso als hetero beschouwd. Dit leidt niet alleen tot steeds terugkerende lastige en frustrerende confrontaties, maar dreigt bovendien het zelfbeeld sterk aan te tasten.

## 2. OMGEVINGSANALYSE

### 2.1. een “onzichtbare” doelgroep

Er bestaan geen exacte cijfers over het percentage holebi's in de samenleving.

Dit is niet zo onbegrijpelijk als men weet dat heel wat holebi's niet openlijk willen of durven uitkomen voor hun homoseksualiteit omwille van de nog vaak erg negatieve reacties van de buitenwereld. Holebi's zijn bovendien niet herkenbaar aan uiterlijke kenmerken, zoals huidskleur, naam, handicap en dergelijke. Bestaande cijfers uit enquêtes over homoseksualiteit moeten dan ook met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd.



Het ontbreken van exacte cijfergegevens belet echter niet dat er wetenschappelijk onderbouwde ramingen bestaan van het aantal holebi's.

Diverse internationale onderzoeken beschouwen 5 tot 10% als een realistische inschatting. Vermeldenswaard hierbij is wel dat het verschil tussen de onder- en bovengrens van deze schatting te maken heeft met de gehanteerde criteria. Een belangrijk bron in dit verband vormt bijvoorbeeld het Kinsey-rapport van 1948, dat verschillende percentages oplevert al naargelang de vraagstelling. Zo is de ondergrens van 5% is gebaseerd op een erg strikte invulling van homoseksualiteit ("Zich gedurende gans het leven homoseksueel gedragen"), terwijl de bovengrens van 10% refereert aan een minder strikte invulling ("De laatste drie jaar overwegend homoseksueel gedrag vertonen").

Het is duidelijk dat niet alleen de gehanteerde criteria, maar ook de tijdsgeest een impact hebben op de ramingen. Het rapport "Ik weet wie ik ben" dat in 1999 (en dus vijftig jaar na het Kinsey-rapport) in opdracht van de Vlaamse Minister voor Gelijke Kansenbeleid werd opgemaakt, hanteert om die redenen een minimumpercentage van 10%.

Voor Antwerpen betekent dit dat er een groep van minimum 45.000 homo's, lesbiennes en biseksuelen in de stad woont. Wellicht is dit een onderschatting: een centrumstad als Antwerpen trekt immers meer dan waarschijnlijk holebi's aan omdat de mogelijkheden en voorzieningen voor deze groep uitgebreider zijn dan in kleinere gemeenten. Bovendien mag men veronderstellen dat ook de anonimiteit van een grootstad een grote aantrekkingskracht uitoefent op heel wat holebi's.

## 2.2. Het georganiseerde holebi-leven in Antwerpen

Als centrumstad biedt Antwerpen heel wat mogelijkheden en voorzieningen voor holebi's. Globaal genomen kan men het onderscheid maken tussen het commerciële holebi-leven en de niet-commerciële holebi-organisaties.

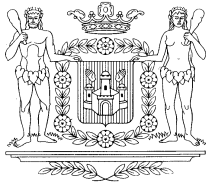
### 2.2.1. Het commerciële holebi-leven in antwerpen

Het commerciële circuit focust vooral op het holebi-uitgaansleven en omvat allerhande voorzieningen zoals bars en café's, restaurants, hotels, discotheken, sauna's, videotheken en erotische shops. Sommige commerciële voorzieningen richten zich uitsluitend op holebi's, andere profileren zich veeleer als "holebi-vriendelijk" en staan dus ook voor hetero's open. Uit gesprekken met direct betrokkenen blijkt het (commercieel georganiseerde) uitgaansleven voor holebi's zich wel in hoofdzaak op homo's te richten.

De Van Schoonhovenstraat is van oudsher een belangrijke uitgaansbuurt voor holebi's. Naast een tiental homobars en cafés in de Van Schoonhovenstraat zelf, zijn er ook enkele bars, sauna's en erotische shops in de omliggende straten. De voorbije jaren is het aantal uitgaansgelegenheden in Antwerpen fors toegenomen, van het Zuid tot de havenbuurt. De nieuwe zaken liggen dus erg verspreid over de stad. Het gaat om uitgaansgelegenheden die de trend van het moment volgen. Sommige verdwijnen snel, maar een aantal is uitgegroeid tot een vaste waarde, zowel voor holebi's uit Antwerpen als voor holebi's van elders. Sommige zaken slagen er zelfs in een internationaal publiek te bereiken. Grote party's in de havenbuurt en evenementenhallen zoals het Sportpaleis zetten Antwerpen op de kaart als internationaal uitgaanscentrum.

In de voorbije jaren is het commerciële holebi-circuit bovendien gevoelig gedifferentieerd. Het blijft niet beperkt tot uitgaansgelegenheden. Antwerpen heeft bijvoorbeeld een populaire holebi-boekhandel. Kappers, modezaken, bloemisten, designwinkels, enz. profileren zich steeds meer als





uitgesproken “holebi-vriendelijk” waarbij zij uiteraard in de eerste plaats blijven mikken op een groot heteropubliek. Zij maken hun “holebi-vriendelijk” imago in toenemende mate duidelijk met de universeel gebruikte “regenboogvlag” of “regenboogsticker”.

#### 2.2.2. De niet-commerciële holebi-organisaties in antwerpen

In tegenstelling tot het commerciële circuit ligt de prioritaire doelstelling van de niet-commerciële organisaties op het vlak van ondersteuning en/of belangenbehartiging van de Antwerpse holebi's. Deze organisaties bewegen zich dus op een breder terrein en bieden een waaier van activiteiten aan, gaande van ontspanning tot vorming en hulpverlening.

##### 2.2.2.1. Een gevarieerd aanbod

In Antwerpen zijn een vijftiengestig holebi-organisaties actief<sup>3</sup>. Het aanbod van deze organisaties kan onderling erg verschillen.

In de eerste plaats zijn de activiteiten zeer gevarieerd: sommige verenigingen richten zich expliciet op ontspanning en bieden sportieve of culturele activiteiten aan. Andere organisaties zijn werkzaam op het terrein van vorming, informatie en/of belangenbehartiging. Nog andere organisaties concentreren zich voornamelijk op opvang en/of hulpverlening.

Een tweede verschil is dat sommige organisaties hun werking volledig uitbouwen rond het specifieke thema homoseksualiteit, terwijl andere verenigingen homoseksualiteit behandelen als één thema naast andere thema's.

Tenslotte zijn er ook verschillen met betrekking tot de doelgroep. Een aantal verenigingen richten zich specifiek tot holebi's, hetzij mannen of vrouwen of een gemengde werking. Andere organisaties richten zich in de eerste plaats tot de (directe) omgeving van holebi's, zoals bijvoorbeeld familie en vrienden. Nog andere verenigingen richten hun werking voornamelijk op (een deel van) de samenleving, zoals bijvoorbeeld scholen, het beleid, ...

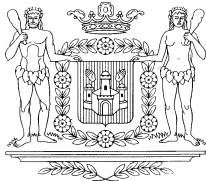
Uit het voorgaande kan men afleiden dat men het aanbod van de holebi-organisaties niet per definitie als een totaal geïsoleerd aanbod mag beschouwen. Naast het feit dat een aantal holebi-organisaties hun werking richten op (een onderdeel van) de samenleving, zijn er ook holebi-organisaties die activiteiten organiseren met niet-holebi-organisaties. Zo speelde bijvoorbeeld Active Company tegen damesvoetbalt ploegen ter voorbereiding van hun deelname aan de Eurogames en werkte Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel voor de verbouwwerken van zijn infrastructuur samen met de vzw VIA, die internationale werkkampen organiseert... Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel werkte ook al samen met de Cel Diversiteit van de Antwerpse politie en met de Belgische krijgsmacht op het vlak van vorming. Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel onderhoudt bovendien contacten en wisselt ideeën uit met andere actoren in het maatschappelijke middenveld.

##### 2.2.2.2. Het belang van vrijwillig(st)ers en leden

De meeste holebi-organisaties zijn niet-professionele organisaties die voor de uitbouw en het voortbestaan van de werking volledig afhankelijk zijn van de inzet en betrokkenheid van vrijwillig(st)ers. De continuïteit van de werking wordt bijgevolg in grote mate bepaald door het aantal leden. Vanuit privacy-overwegingen wordt echter zeer behoedzaam omgesprongen met ledeninformatie. Dit wordt door sommige leden trouwens ook expliciet gevraagd.

---

<sup>3</sup> In de bijlagen is een lijst van deze organisaties opgenomen. Een nadere beschrijving van deze holebi-organisaties is terug te vinden in de gids “Antwerpen Anders”, die door de stedelijke emancipatiedienst wordt uitgegeven.



Uit een doorlichting van de holebi-organisaties in 1999 blijkt dat de leden uit alle lagen van de bevolking komen en dat zij tot alle leeftijdscategorieën en beroepsgroepen behoren. Migranten zijn wel duidelijk ondervertegenwoordigd, al dient gezegd dat de holebi-organisaties daar bewust verandering in proberen te brengen. De dialoog met migranten over holebi-seksualiteit is echter bijzonder complex en verloopt langzaam.

Ook al opteren de meeste holebi-organisaties voor een gemengde werking, toch blijkt de meerderheid ervan enkel of vooral mannen te bereiken. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat ook in holebi-organisaties vaak nog sprake is van traditionele rolpatronen en -structuren. Net als in andere organisaties zetelen er minder vrouwen in bestuursfuncties en hoe minder vrouwen in het bestuur, hoe minder aandacht er besteed wordt aan het bereiken van vrouwen.

#### 2.2.2.3. Structuur en financiering

Ongeveer de helft van de holebi-organisaties heeft geen VZW-structuur en opereert als feitelijke vereniging. Hun werking steunt voornamelijk op de inzet van een vaste kern, die zetelt in een raad van bestuur of een stuurgroep. De manier waarop het dagelijks beleid van deze feitelijke verenigingen vorm krijgt, varieert zeer sterk.

Verenigingen die wél een vzw-structuur hebben, volgen de wettelijke bepalingen ter zake en richten daarnaast soms andere inspraakorganen op.

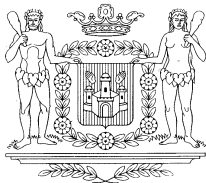
Geen enkele Antwerpse holebi-organisatie kan rekenen op een structurele werkingssubsidiëring<sup>4</sup>. Zelfs de door vrijwilligers sterk uitgebouwde koepelorganisatie Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel ontvangt geen structurele werkingssubsidies. De subsidiereglementen houden weinig rekening met de specificiteit van de holebi-organisaties en nemen vooral het “klassieke middenveld” als uitgangspunt. Klassieke problemen voor niet-toekenning van subsidies aan het holebi-middenveld zijn regionale spreidingsnormen (holebi-organisaties omwille van sociologische redenen vooral in grootsteden te vinden), onvolledige ledenlijsten (omwille van de expliciete vraag tot discretie), enz.

Dat maakt de financiële situatie van veel verenigingen erg wankel, want ook sponsoring door commerciële holebi-organisaties (bijvoorbeeld homocafé's) of bedrijven is eerder beperkt. Fuiven vormen bijgevolg vaak de voornaamste inkomstenbron, maar ook dit vormt een zwakke factor. Door de grote zichtbaarheid van de holebi-gemeenschap, is zij verplicht haar activiteiten en informatiewerking nog meer uit te bouwen, waarvoor ze meer middelen moet inschakelen. Daardoor organiseren de organisaties steeds meer fuiven. De laatste jaren is het aantal fuiven sterker toegenomen dan de vraag, waardoor de inkomsten per fuif in het algemeen zijn gedaald. Dit maakt de verenigingen bijzonder kwetsbaar. Zij worden steeds meer bevraagd door de samenleving, maar kunnen steeds minder middelen vergaderen om kwaliteitsvol te werken. Concreet worden jaarlijks een veertigtal fuiven georganiseerd. Dankzij onderling overleg slagen de holebi-organisaties erin de fuiven op elkaar af te stemmen zodat er alvast geen onderlinge concurrentie is. Momenteel hebben de organisaties die deel uitmaken van de vzw Het Roze Huis –

---

<sup>4</sup> Hiermee worden die holebi-organisaties bedoeld die hun werking integraal afstemmen op het thema homoseksualiteit. Sommige andere organisaties die holebi-activiteiten aanbieden als onderdeel van een ruimere werking kunnen mogelijk wel subsidies genieten op basis van een erkenning van die ruimere werking.





Antwerpse Regenboogkoepel (cf. 2.2.2.5) een exclusiviteitcontract met de uitbater van Zaal Jacob in de Sudermanstraat. Dit contract stipuleert dat enkel de organisaties die deze overeenkomst hebben ondertekend, holebi-fuiven mogen organiseren in deze zaal. Dit exclusiviteitcontract moet verhinderen dat holebi-fuiven in deze zaal commercieel worden uitgebaat. Op deze wijze kunnen verenigingen hun inkomsten toch gedeeltelijk veilig stellen.

Op termijn zullen fuiven wellicht ontoereikend blijken. Een bijkomend probleem is immers dat Zaal Jacob vrijwel de enige fuifzaal in het centrum van Antwerpen is die voldoet (qua grootte e.a.) voor de organisatie van holebi-fuiven. De eigenaar is zich bewust van zijn monopoliepositie. Om de goede werking van de verenigingen te verzekeren, zouden dringend nieuwe fuifaccommodaties in het centrum van de stad moeten kunnen worden aangesproken. Sommige groepen zijn in die zin ook op zoek naar structurele werkingsubsidies.

#### 2.2.2.4. Overleg en samenwerking binnen de holebi-organisaties

Er bestaat sinds jaren een traditie van samenwerking en overleg binnen de Antwerpse holebi-organisaties.

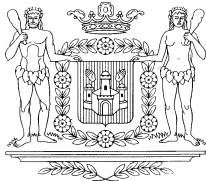
In 1992 groepeerden een groot aantal organisaties zich in het Antwerps Holebi Overleg. Dit samenwerkingsverband kwam maandelijks samen met als doel de neuzen in dezelfde richting te zetten. Naast het op elkaar afstemmen van fuiven en het ondersteunen van allerlei activiteiten, trachtte men ook gezamenlijke standpunten te formuleren over gebeurtenissen die voor de holebi-gemeenschap belangrijk waren. Dit overleg was tevens een belangrijk kanaal om te communiceren met het Antwerps stadsbestuur. Via die weg werden beleidsmakers op de hoogte gebracht van wat er leefde binnen de holebi-gemeenschap in Antwerpen.

In die periode beschikten vele Antwerpse holebi-groepen echter niet over een vaste locatie voor de organisatie van hun activiteiten. Dit maakte het voor buitenstaanders of voor minder actieve leden vaak zeer moeilijk om een duidelijk beeld te krijgen van hun werking.

Met de opening van Het Roze Huis in september 2000 kwam hierin verandering.

Al in 1994 begon een groep geëngageerde mensen, gemotiveerd door een geslaagde Roze Zaterdag in Antwerpen, te brainstormen om een duurzame infrastructuur uit te bouwen voor de holebi-gemeenschap in Antwerpen. De infrastructuur vormde daarbij geen doel op zich, maar veeleer een middel om de holebi-gemeenschap op een positieve en constructieve wijze gestalte te geven, de onderlinge solidariteit aan te zwengelen en de verenigingen faciliteiten te bieden. De uitbouw van zulk een socio-cultureel huis zou bovendien het ontstaan van nieuwe verenigingen, projecten en initiatieven ondersteunen en bevorderen.

Intense onderhandelingen tussen de vzw Het Roze Huis en het Antwerps stadsbestuur leidden ertoe dat de stad in april 1999 overging tot de aankoop van een pand op Zurenborg ("Den Draak"), waarin Het Roze Huis in het najaar 2000 de deuren opende. Met deze aankoop bewees de stad haar daadwerkelijke steun aan de uitbouw van een herkenbare ankerplaats voor holebi's in Antwerpen. Dankzij deze infrastructuur kon Het Roze Huis zich ontplooiën tot een centraal ontmoetings- en informatiepunt voor holebi's en beschikten andere Antwerpse holebi-organisaties over een locatie voor de organisatie van hun activiteiten en samenkomsten. Daarbij dient opgemerkt dat Het Roze Huis zelf veel geld en mankracht heeft geïnvesteerd in het gebruiksklaar maken van het sterk verwaarloosde gebouw. De organisatie investeerde sinds de aankoop door de stad uit eigen middelen (vergaard sinds 1994) ongeveer 75.000 EURO in de renovatie. Honderden vrijwilligers hebben de voorbije jaren kosteloos meegeholpen om het gebouw zijn huidige uitzicht te geven en aldus gevoelig op te waarderen, hoewel het pand geen eigendom is van de organisatie.



Na de opening van Het Roze Huis groeide stilaan de overtuiging dat het Antwerps Holebi Overleg en Het Roze Huis best tot één structuur zouden worden samengesmolten. Dit gebeurde in juni 2002 met de oprichting van vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel (HRH – ARK). Deze oprichting impliceerde dat de statuten van de vzw Het Roze Huis werden aangepast en dat het Antwerps Holebi Overleg na 10 jaar werking werd opgeheven.

#### 2.2.2.5. Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel vzw (HRH-ARK)

Eén van de doelstellingen van de vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel is het ter beschikking stellen van infrastructuur. Dat gretig gebruik wordt gemaakt van de lokalen op de Draakplaats blijkt alvast duidelijk uit de cijfers voor 2003. Toen werd meer dan 600 keer gebruik gemaakt van één van de zalen, waarvan 150 keer door “niet-holebi-organisaties”. De meerderheid van de Antwerpse holebi-organisaties gebruikt de lokalen voor de organisatie van de bestuursvergaderingen. Een deel gebruikt deze locatie ook voor het organiseren van activiteiten. De verwachting is dat de vraag naar het gebruik van de vzw-infrastructuur in de toekomst nog zal stijgen.

Sinds de integratie van het Antwerps Holebi Overleg en Het Roze Huis fungeert de vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel ook als koepel van de holebi-organisaties van de provincie Antwerpen. Dit impliceert dat de taken die vroeger tot de opdracht van het Antwerps Holebi Overleg behoorden, vanaf juni 2002 worden opgenomen door het Dagelijks Bestuur en de Raad van Beheer van de vzw HRH-ARK.

HRH-ARK ijvert voor een paritaire (man/vrouw) samenstelling van haar organen. In de Raad van Beheer zitten afgevaardigden van alle aangesloten verenigingen.

Naast de individuele leden, zijn er 24 verenigingen aangesloten: AA-holebigroep de eerste, Active Company, Antar, Atthis, Bonus, Homo 40+ / De roze rimpel, Dubbelzinnig, Enig Verschil Holebi Jongeren, Expreszo, Hagar, Heisa, , HijZijZo, Hommeles, HLWM, Ja&Dan Holebi Jongeren, Jong Geleerd Holebi Jongeren, Klein Detail Holebi Jongeren, Komaf, Lichtpunt98, Onderweg, Q-net, O-radio, Pink Wave, Vieux Rose, en WHK. Partnerorganisaties zijn de Holebifederatie en Wel Jong Niet Hetero. Bovendien kan HRH-ARK rekenen op de steun van andere groepen zoals de werkgroepen ouders van holebi's (in Antwerpen, Turnhout, en Mechelen), en Sensoa.

HRH-ARK heeft niet alleen een opdracht t.a.v. de holebi's in Antwerpen. Iedereen in Antwerpen die vragen heeft over homoseksualiteit kan er terecht. Dankzij het HRH-ARK is de holebi-gemeenschap zichtbaar(der) aanwezig in de Antwerpse samenleving. Hopelijk zal dit leiden tot toenadering, respect, erkenning en samenwerking.

\* Meer dan honderdvijftig vrijwillig(st)ers zorgen ervoor dat volgende publieksgerichte werkingen van HRH-ARK kunnen gerealiseerd worden:

\* Onthaal (onthaal@hetrozehuis.be):

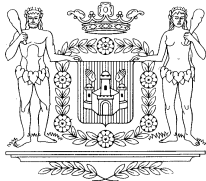
elke donderdagavond van 19 u. tot 21 u. is er onthaalpermanentie in het pand op de Draakplaats. Mensen kunnen daar terecht met zowel informatieve als persoonlijke vragen. Indien nodig wordt doorverwezen naar professionele hulpverlening.

\* Holebi-bibliotheek (holebibib@hetrozehuis.be):

de holebibib is geopend elke dinsdag van 18 u. tot 20 u. en elke zaterdag van 15 u. tot 17 u. Een duizendtal klassiekers uit de holebi-literatuur kunnen uitgeleend worden.

\* C&A:

de werkgroep ‘Cultuur en Activiteiten’ begeleidt exposities, optredens en lezingen in het pand aan de Draakplaats.



Magneet :

\* de redactie van het gratis driemaandelijks tijdschrift 'de Magneet' zorgt voor een eigenzinnige kijk op holebi's in Antwerpen en wereldwijd.

\* Café Den Draak (dendraak@hetrozehuis.be):

het café van HRH-ARK is een coöperatieve vennootschap met sociaal oogmerk. De eventuele winsten gaan met andere woorden naar projecten die de emancipatie van holebi's ten goede komen.

\* Fuiven:

bijna elke week gaan in Antwerpen holebi-fuiven door. De organisatie is in handen van de Antwerpse holebi-verenigingen, die de opbrengsten aanwenden om hun normale werking uit te bouwen.

\* Overleg en beleid:

De holebi-organisaties in Antwerpen plegen via HRH-ARK overleg met elkaar, én met de overheden en andere gesprekspartners in het maatschappelijke middenveld. Door informatievertrekking of actieve participatie werken zij mee, dankzij vrijwilligersinzet, aan projecten die de overheden ontwikkelen voor de holebi-doelgroep.

### 2.3 Holebi-prostitutie en homocruising

Binnen het commerciële holebi-leven neemt de mannen- en jongensprostitutie een specifieke plaats in. Volgens de stedelijke dienst prostitutiebeleid kan men in Antwerpen een onderscheid maken tussen drie verschillende circuits:

\* **Straatprostitutie:**

Hierbij gaat het om mannen en (soms minderjarige) jongens die op straat of in publieke ruimtes hun seksuele diensten aanbieden tegen betaling.

De laatste jaren concentreert de straatprostitutie zich voornamelijk rond de parking aan de Louiza-Marialei (met uitlopers naar naburige straten). Tijdens de zomerperiode wijken vooral jongere prostituees wel eens af naar het Stadspark, het Sint-Annastrand op Linkeroever en de Waalse en Vlaamse Kaai (Sinksenfoor). Tijdens de winterperiode 2001-2002 was ook een verschuiving merkbaar naar het UGC-bioscoopcomplex en het Sint-Jansplein. Een aantal prostituees zijn zowel in de straatscène als in het barcircuit terug te vinden. Zo hangen er bvb. vaak prostituees rond aan de voorgevel van het Astrid Plaza hotel.

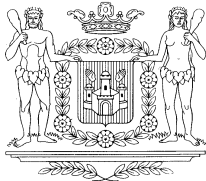
Het is niet altijd zo gemakkelijk om straatprostitutie te traceren. Het kan zich snel verplaatsen en eigenlijk overal in de stad opduiken. Bovendien gaan vele prostituees over tot "spontane escorte", waarbij ze contacten met vaste klanten regelen via GSM of huisbezoek. Ook internet blijkt in dit verband een steeds belangrijker contactkanaal te worden.

\* **Homobarprostitutie:**

Hierbij gaat het om jongens – meestal ouder dan 16 jaar – die zich in een homobar ophouden om klanten te werven voor financieel of materieel gewin in ruil voor seksuele diensten. Het doel kan ook zijn dat men de omzet van de zaak wil helpen verhogen. Verschillende jongens frequenteren lang hetzelfde etablissement.

Homobarprostitutie komt gespreid voor in Antwerpen, maar concentreert zich wel in de Van Schoonhovenstraat.

Ook al wordt hier de term "barprostitutie" gebruikt, toch gaat het in werkelijkheid niet om bars in de enge zin van het woord, maar veeleer over cafés waar in principe iedereen binnen kan.



\* Homocruising:

Strikt genomen valt homocruising niet onder prostitutie, omdat er geen intentie is tot financieel gewin. Het wordt hier echter toch vermeld, omdat er regelmatig een vermenging voorkomt van homocruising en jongensprostitutie.

Homocruising is een fenomeen waarbij homo's bosrijke plaatsen in de stad gebruiken als ontmoetingsplek. Enerzijds vinden ze daar "gelijkgeaarden" om te keuvelen. Anderzijds hanteert men daar de "cruisingtechniek" om ook anonieme en snelle seksuele contacten te hebben. Dit zonder financieel gewin, maar eerder als een vorm van "wederzijdse hand- en spandienst".

Cruising betekent dat men de blik zichtbaar en langdurig kruist. Op deze wijze geeft men te kennen dat men de ander wel ziet zitten als gelegenheidspartner. De eigenlijke act gebeurt meestal in het struikgewas.

Homocruising gebeurt de hele dag door, maar neemt toe tijdens de avonduren.

Het Stadspark staat reeds jarenlang bekend als een cruisingplaats voor homo's. Homocruising gebeurt echter ook op andere bosrijke plaatsen in de stad, zoals bvb. 't Rotbos op Linkeroever. Dit is een vrij afgelegen bos met parkeerplaats voor auto's. Ook deze cruisingplaats is een spontaan gegroeide homo-ontmoetingsplaats, alhoewel er ook heterocontacten voorkomen.

Tijdens de zomerperiode dreigt de homocruising op het Stadspark wel eens vermengd te geraken met de jongensprostitutie. Voornamelijk jongere jongens (13-15 jaar) schuiven dan door naar het park, omdat dit voor hen een goede combinatie vormt: het is niet alleen een fijne speelplek, maar ook een plaats waar ze geld kunnen bijverdienen.

De enige beschikbare cijfergegevens over de mannen- en jongensprostitutie komen van het Boysproject-Q 56. In 2002 registreerde dit project een honderdtal jongensprostituees. Ook al gaat het hier om een (klein) deel van de homoprostitutie, toch kunnen de cijfers interessant zijn om een beter idee van de doelgroep te krijgen. Volgens deze cijfers gaat het om een jonge doelgroep (één op vijf jongens is minderjarig), waarvan de helft Belg is. Daarna volgen de Joegoslavische en Marokkaanse nationaliteit. Ongeveer de helft verblijft legaal in het land.

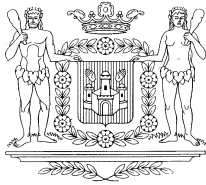
42% van de jongens werd "getraceerd" in een bar of café, 37% via het huiskamerproject en 17% op straat of in het park. Veel jongens hebben een erg negatief zelfbeeld, dat gevoed wordt door een getraumatiseerd verleden of zelfs een oorlogstrauma. Vooral dit laatste kan leiden tot een gestoord en gevaarlijk gedrag op straat. Volgens de projectverantwoordelijke is er ook een merkbare stijging van het druggebruik in vergelijking met de voorgaande jaren. Voor de meeste jongens is prostitutie geen keuze en bijgevolg moeilijk tot niet bespreekbaar. De meeste hebben of zijn op zoek naar andere (vaak illegale en strafbare) inkomsten. Een op drie jongens kwam reeds met het gerecht in aanraking als gevolg van de combinatie van hun minderjarigheid en hun activiteiten in het prostitutie- en/of criminele milieu.

### 3. BELEIDSKADER: UITGANGSPUNTEN VAN EEN STEDELIJK HOLEBI-BELEID

#### 3.1 holebi-beleid als een vorm van gelijkekansenbeleid

Een belangrijk beleidsprincipe van de stad Antwerpen is dat het stadsbestuur ernaar streeft om alle inwoners gelijke kansen te geven. Het Antwerps bestuur spreekt zich in dat verband expliciet uit tegen iedere vorm van discriminatie.

Om dit principe kracht bij te zetten werd in 1989 de stedelijke emancipatiedienst opgericht. Deze dienst kreeg toen de opdracht om "ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te sporen en op te heffen". De werking van de dienst spitste zich met andere woorden toe op gelijke kansen voor mannen en vrouwen.



Na een tiental jaren werd de opdracht van de stedelijke emancipatiedienst uitgebreid en werd ook de aandacht voor gelijke kansen van holebi's ondergebracht in het takenpakket. Vanuit de vaststelling dat in onze samenleving ook holebi's geconfronteerd worden met vooroordelen en maatschappelijke ongelijkheid<sup>5</sup>, vond de toenmalige schepen voor emancipatie het belangrijk om een gelijke kansen beleid t.a.v. deze doelgroep uit te werken. De intentie om een stedelijk holebi-beleid te voeren werd expliciet opgenomen in het bestuursakkoord 2001-2006. Ditzelfde bestuursakkoord legde de verantwoordelijkheid voor de uitbouw van een actief holebi-beleid bij de stedelijke emancipatiedienst.

Deze evolutie stemt overeen met het doelgroepenbeleid dat halverwege de jaren negentig op gang maakte.. Op Vlaams niveau werd de aanzet hiertoe in 1995 gegeven door de eerste Vlaamse minister voor gelijke kansen beleid, Anne Van Asbroeck. De daarop volgende minister voor gelijke kansen beleid, Mieke Vogels, zette dit beleid verder.

Het valt te verwachten dat het beleid t.a.v. homo's, lesbiennes en biseksuelen een gelijkaardige evolutie zal doormaken als het emancipatiebeleid t.a.v. vrouwen. Aanvankelijk lag de nadruk op het wegwerken van discriminerende wetten en regels. Momenteel wordt vooral getracht om mechanismen van indirecte discriminatie bloot te leggen. Het emancipatiebeleid is een geïntegreerd of inclusief beleid. Het waarborgen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen moet een aandachtspunt zijn voor alle beleidsmakers en ambtenaren op hun specifiek beleidsdomein.

### 3.2. Een breed en gedifferentieerd beleid

Een holebi-beleid heeft als doelstelling het creëren van gelijke kansen door gelijke behandeling, non discriminatie, roldoorbreking en bewustwording.

Het zou duidelijk onvoldoende zijn om alleen maar te streven naar een tolerante houding tegenover holebi's. Tolerantie betekent immers vaak "aanvaarden van op afstand". Holebi's worden dan geaccepteerd zolang zij niet te openlijk uitkomen voor hun seksuele voorkeur en zolang het maar niet de eigen familie betreft. Tolerantie impliceert alzo dat homoseksualiteit en heteroseksualiteit nog steeds niet gelijkwaardig worden beschouwd.

Het doel is te komen tot een situatie waarin mensen, ongeacht hun seksuele voorkeur, op voet van gelijkheid en op basis van een eigen keuze aan alle facetten van het maatschappelijk leven kunnen deelnemen. Om dit te bereiken zal de stad een beleid moeten ontwikkelen waarin niet alleen de naar schatting 45.000 holebi's betrokken worden, maar ook hun ganse leefomgeving: hun ouders, kinderen en familie, hun burens, vrienden en kennissen, het onderwijs, enzovoort.

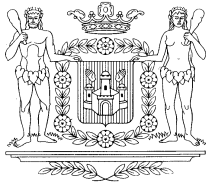
Kortom: een effectief stedelijk holebi-beleid zal zich moeten richten naar de ganse Antwerpse bevolking.

Het spreekt voor zich dat een beleid t.a.v. zulk een brede doelgroep enkel zinvol kan zijn als het beleid rekening houdt met bestaande verschillen binnen die doelgroep. Er is daarbij niet enkel

---

<sup>5</sup> Over deze materie werd veel wetenschappelijk onderzoek verricht door Prof. J. Vincke van de RUG. Een van de opmerkelijke resultaten van zijn onderzoek was dat 40% van de holebi's ooit gediscrimineerd werd omwille van zijn/haar seksuele voorkeur.





sprake van een verschil tussen de holebi's en hun directe of indirecte leefomgeving, want ook binnen de holebi-groep bestaan verschillen. Homo's, lesbiennes en biseksuelen hebben elk hun specifieke problemen die aangepaste beleidsmaatregelen kunnen vereisen. Bovendien zijn er heel wat holebi's die deel uitmaken van bepaalde groepen die geconfronteerd worden met discriminatie, uitsluiting of achterstelling (bv. allochtonen, gehandicapten...). Deze holebi's cumuleren verschillende vormen van achterstelling en vragen bijgevolg bijzondere aandacht. Het stedelijk holebi-beleid zal dus niet alleen een brede, maar tevens een gedifferentieerde aanpak moeten ontwikkelen.

Om deze heterogene doelgroep op een adequate manier te bereiken, moet de stad een strategie op diverse niveaus ontwikkelen:

#### **Vervullen van een signaal- en voorbeeldfunctie**

Om een stedelijk holebi-beleid voldoende slaagkansen te geven, moet de stad zelf het goede voorbeeld geven. Het moet voor alle burgers duidelijk zijn dat het stadsbestuur discriminatie, op welk gebied dan ook, veroordeelt.

Het meest duidelijke signaal dat het Antwerps stadsbestuur kan geven met betrekking tot de ondersteuning van de holebi-gemeenschap, is de goedkeuring van een intentieverklaring die stelt dat discriminatie op basis van seksuele voorkeur wordt afgekeurd en bestreden. Zo'n intentieverklaring is een duidelijk signaal naar degenen die homo's, lesbiennes en biseksuelen beschouwen als tweederangsburgers. Het Antwerpse bestuur heeft in dit verband een erg belangrijke stap gezet door zulk een intentieverklaring op te nemen in het bestuursakkoord 2001-2006.

Ook via het eigen personeelsbeleid kan de stad een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen. Antwerpen nam ook op dit terrein reeds enkele maatregelen om de mogelijke achterstelling van holebi's weg te werken.

#### **Bevorderen van de zichtbaarheid en bespreekbaarheid**

De stad kan via allerhande promotie- en sensibiliseringsactiviteiten een belangrijke bijdrage leveren tot het zichtbaar maken en bespreekbaar stellen van het holebi-thema.

Een essentiële taak ligt in het sensibiliseren van de Antwerpse bevolking zodat de negatieve beeldvorming rond het thema van homoseksualiteit gaandeweg kan omgebogen worden in positieve zin. Deze sensibilisatie kan op verschillende manieren worden gevoerd: via eigen activiteiten, publicaties en campagnes en via deelname aan of ondersteuning van externe activiteiten en campagnes...

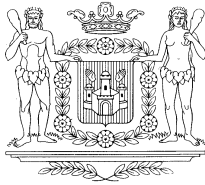
De stedelijke emancipatiedienst van Antwerpen ondernam in dit verband reeds enkele acties, zoals bv. de uitgave en verspreiding van de holebi-gids "Antwerpen Anders", de ondersteuning van het Regenboogfestival en de organisatie van een voordracht voor huisartsen.

#### **Stimuleren en ondersteunen van een inclusief holebi-beleid**

De stad moet erop toezien dat haar algemene beleid geen directe of indirecte discriminaties bevat t.a.v. holebi's. Een beleid wordt a priori ontwikkeld voor "de" burger. Men dient er echter over te waken dat men bij de uitwerking van dit beleid niet alleen de "blanke heteroman van 40 jaar" voor ogen heeft. Via het voeren van een inclusief holebi-beleid kan men de verschillende beleidsdomeinen (zoals bv. onderwijs, cultuur, sport, enz.) screenen op hun aandacht voor holebi's. Indien nodig of wenselijk kunnen vervolgens passende acties of maatregelen worden voorgesteld.

Deze beleidsnota vormt een schoolvoorbeeld van zulk een inclusief beleid. Per bedrijfseenheid





wordt namelijk bekeken welke acties kunnen worden ondernomen om hun beleid beter af te stemmen op de holebi's.

### **Voeren van een verticaal of holebi-specifiek beleid**

Niettegenstaande het belang van een inclusief beleid, is de kans erg reëel dat er bepaalde noden of problemen blijven bestaan. Er zullen bijgevolg aanvullende doelgroepspecifieke acties moeten worden uitgewerkt die tegemoet komen aan de specifieke noden van holebi's en/of hun (directe) omgeving. Dergelijke holebi-specifieke maatregelen (het zogenaamde verticale beleid) zijn bedoeld om het algemeen beleid te corrigeren of te versterken. De aankoop van het pand aan de Draakplaats vormt daar een duidelijk voorbeeld van.

### **Uitbouwen van een duidelijk gestructureerde communicatie met de Antwerpse holebi-gemeenschap**

Het ontwikkelen van een stedelijk holebi-beleid is enkel mogelijk mits een actieve betrokkenheid van de doelgroep. In Antwerpen zijn er zo'n 25 niet-commerciële holebi-organisaties actief. Om een efficiënte en effectieve dialoog te bekomen, is een gestructureerd overleg met deze groep noodzakelijk. Aangezien zo goed als alle holebi-organisaties in Antwerpen aangesloten zijn bij Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel, wordt deze koepel als representatieve woordvoerder en gesprekspartner beschouwd. Daarbij kan ook bekeken worden in hoeverre deze holebi-koepel een plaats kan krijgen in een eventueel op te richten gelijkheidsraad.

## **3.3. Instrumentarium**

Om een inclusief holebi-beleid te verwezenlijken moeten er vanzelfsprekend instrumenten en middelen voorhanden zijn. Het instrumentarium waarover de stad beschikt heeft betrekking op regelgeving en personele ondersteuning.

### **3.3.1. Regelgeving**

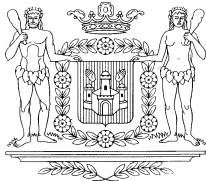
Als lokale overheid is de stad gebonden door de regelgeving van hogere overheden. Dit belet echter niet dat de stad ruimte heeft voor een eigen regelgeving, maar dan wel op voorwaarde dat deze niet in strijd is met de hogere regelgeving.

De stad kan dus initiatieven nemen op het vlak van regelgeving en wel op verschillende manieren. Binnen haar bevoegdheidsterrein kan de stad beslissen om bestaande discriminerende regels te schrappen en/of om non-discriminatiebepalingen in haar beleid op te nemen.

Zo zou bvb. de stad in al haar subsidiereglementen een bepaling kunnen opnemen die stelt dat een activiteit die gefinancierd wordt met gemeenschapsgeld, toegankelijk moet zijn voor alle leden van de gemeenschap, tenzij er objectief gerechtvaardigde criteria zijn die zich hiertegen verzetten. De stad zou bijgevolg ook haar subsidies kunnen intrekken als wordt vastgesteld dat de gesubsidieerde organisatie discriminerend functioneert.

De stad kan ook een signaalfunctie vervullen ten aanzien van de hogere overheden. Aangezien de stad het overheidsorgaan is dat het dichtst aansluit bij de burger, is het haar verantwoordelijkheid om trends in de samenleving te signaleren en bij de hogere overheid aan te dringen op het schrappen of wijzigen van bestaande discriminerende wetten en regels.

### **3.3.2. Personele ondersteuning**



Een gedifferentieerd holebi-beleid vergt personele ondersteuning. In Nederland beschikken bijvoorbeeld een aantal gemeenten over een ambtenaar die zich exclusief buigt over het uitwerken en operationaliseren van het gemeentelijk beleid t.a.v. holebi's.

Ook in Antwerpen is er, gezien de omvang van de holebi-gemeenschap, behoefte aan een ambtenaar die deze opdracht expliciet krijgt toegewezen en die hiervoor voldoende tijd kan voor vrijmaken.

In overeenstemming met het bestuursakkoord 2001-2006 wordt de ontwikkeling van het Antwerps holebi-beleid als een deelopdracht toegewezen aan de stedelijke emancipatieambtenaar.

Om het holebi-beleid te concretiseren heeft de stedelijke emancipatiedienst deze beleidsnota uitgewerkt. Hierin worden per bedrijfseenheid een aantal voorstellen en actiepunten opgesomd, die moeten bijdragen tot de ontwikkeling van een inclusief beleid dat op alle beleidsdomeinen tegemoet komt aan de noden en problemen van holebi's.

Het is de taak van de stedelijke emancipatiedienst om ervoor te zorgen dat deze voorstellen en actiepunten zo optimaal mogelijk worden gerealiseerd in het Antwerpse beleid.

Voor de concrete uitvoering van heel wat actiepunten moet een beroep gedaan worden op de medewerking van allerhande stadsdiensten. De emancipatiedienst zal

- \* erop toezien dat het algemene beleid opengetrokken wordt naar de holebi-doelgroep
- \* toetsen of het bestaande beleid tegemoetkomt aan de doelstellingen in deze nota
- \* stadsdiensten stimuleren om zelf contacten te leggen met de doelgroep
- \* knelpunten signaleren aan de betrokken stadsdiensten en (eventueel) mogelijke oplossingen suggereren

Effectieve uitvoering kan het best gerealiseerd worden via de interdepartementale werkgroep die opgericht zal worden in het kader van de brede diversiteit. In deze werkgroep, zullen afgevaardigden van de departementen zetelen die elk een deel van de knelpunten opnemen en oplossen.

Sommige voorstellen of actiepunten overstijgen echter het werkerterrein van de bedrijfseenheden. Dit is vooral het geval voor activiteiten die een meer algemene zichtbaarheid en bespreekbaarheid van het holebi-thema op het oog hebben. Voor activiteiten met een informatief, promotioneel en/of sensibiliserend karakter zal de stedelijke emancipatiedienst bijgevolg zélf als uitvoerder optreden.

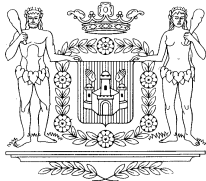
In dit verband staat de stedelijke emancipatiedienst in voor:

- \* het verstrekken en verspreiden van informatie over de holebi-verenigingen in Antwerpen.

Sinds 2000 gebeurt dit via de uitgave van de adressengids "Antwerpen Anders". Deze gids wordt regelmatig geactualiseerd en wordt ruim verspreid bij de Antwerpse bevolking. De verspreiding gebeurt via interne kanalen (allerhande stadsdiensten zoals bibliotheken, wijkkantoren, jeugdendiensten, enz.) en externe kanalen (zoals huisartsen, CLB's, enz.). De gids is ook te vinden op de website van de Stad Antwerpen.

- \* het ondersteunen van activiteiten die de zichtbaarheid van holebi's in Antwerpen bevorderen.

Om holebi-activiteiten beter bekend te maken bij niet-leden, moeten holebi-verenigingen beter geïnformeerd worden over de kanalen die de stad hen aanbiedt om promotie te voeren rond hun activiteiten. Daarnaast kan de stad Antwerpen ook grote, gezamenlijke activiteiten van de Antwerpse holebi-organisaties promoten, zoals bvb. het Regenboogfestival en Roze Zaterdag in Antwerpen.



\* het organiseren van activiteiten die de ruimere Antwerpse bevolking sensibiliseren rond de problemen van holebi's en de holebi-gemeenschap in Antwerpen. In samenwerking met de holebi-verenigingen kan de stedelijke dienst gerichte voordrachten organiseren, zoals bvb. voor huisartsen, scholen, enz.

\* het leggen van contacten tussen het stadsbestuur en de holebi-gemeenschap en het voeren van overleg met organisaties van de doelgroep. In dit verband speelt de vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel een belangrijke rol als koepel van de Antwerpse holebi-organisaties.

#### 4. BELEIDSOPTIES: AANDACHTSPUNTEN VOOR DE BEDRIJFSEENHEDEN

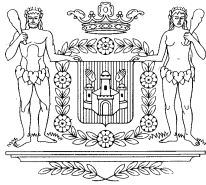
##### 4.1. Inleiding

In dit deel wordt de rol van de verschillende bedrijfseenheden van de stad Antwerpen onder de loep genomen. Hierbij wordt nagegaan welke initiatieven de betrokken stadsdiensten reeds hebben genomen t.a.v. holebi's. Daarnaast worden een aantal aanbevelingen gedaan over terreinen waar deze nog moeten ontwikkeld worden of waar aandacht nodig is om de ongelijke behandeling van holebi's op te heffen, terug te dringen of te voorkomen.

Aangezien er vroeger geen sprake was van een stedelijk holebi-beleid, was de eerste logische stap het inventariseren van de knelpunten en behoeften van de holebi-gemeenschap. De noodzakelijke basisinformatie werd verzameld aan de hand van een enquête die in 2000 aan alle Antwerpse holebi-verenigingen werd voorgelegd. Deze bevraging leverde een scala aan gegevens op m.b.t. de activiteiten, de samenwerking met andere organisaties, de behoeften en leemten m.b.t. het stedelijk beleid. Vervolgens werd het beleid van alle stedelijke bedrijfseenheden onder de loep genomen en werden gesprekken gevoerd met ambtenaren en holebi-organisaties. Op basis van de enquêteresultaten werd eind 2000 een eerste versie van deze nota uitgewerkt. Hiervoor werkte de emancipatieambtenaar van de stad samen met een delegatie van het toenmalige samenwerkingsverband van Antwerpse holebi-organisaties (Antwerps Holebi Overleg). Twee jaar later was de tijd rijp om de nota te actualiseren. In de loop van 2002 ging de emancipatieambtenaar van de stad Antwerpen opnieuw rond de tafel zitten met een delegatie van het Antwerps holebi-overleg, dat ondertussen was omgedoopt tot Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel.

De hierna volgende opmerkingen en aanbevelingen zijn opgebouwd in overeenstemming met de structuur van de stedelijke administratie. De bedrijfseenheden en stadsdiensten die volgens de stuurgroep relevant waren, worden systematisch behandeld. Achtereenvolgens komen de bedrijfseenheden personeelsmanagement, sociale zaken, marketing en communicatie, districts- en loketwerking, lerende stad, toerisme, sport en cultuur en integrale veiligheid aan bod. Niet alle bedrijfseenheden en stadsdiensten komen dus aan bod en bovendien worden sommige bedrijfseenheden/stadsdiensten slechts summier behandeld. Het is immers de bedoeling om deze nota ten gepaste tijde te actualiseren, waarbij leemten kunnen worden aangevuld. In de toekomst zullen mogelijk andere aandachtspunten aangebracht en verder uitgewerkt worden.

Voor de operationalisering van de aanbevelingen moet de stedelijke emancipatiedienst een beroep kunnen doen op de medewerking van diverse partners: gespecialiseerde vertegenwoordig(st)ers van de holebi-beweging, vertegenwoordig(st)ers van de betrokken bedrijfseenheden en externe deskundigen.



## 4.2. Personeelsmanagement

Voor heel wat holebi's is de beroepsactiviteit een domein waar ze zichzelf en hun omgeving willen bewijzen dat ze ondanks hun seksuele voorkeur competente burgers en werknemers zijn. Via het uitbouwen van een succesvolle carrière trachten ze respect af te dwingen.

Het is echter niet eenvoudig om op het werk openlijk uit te komen voor de eigen homoseksualiteit. Uit angst voor negatieve reacties, ontslag en gemiste promotiekansen houden vele holebi's dit verborgen.

Onderzoek wijst daarentegen uit dat holebi's die open over zichzelf kunnen zijn op het werk, zich veel beter in hun vel voelen en bijgevolg ook beter presteren.

Discriminaties op basis van seksuele voorkeur zijn meestal zeer subtiel en vaak moeilijk te bewijzen. Door de eigen homoseksualiteit te verbergen, worden mogelijke discriminaties bovendien omzeild en lijkt het alsof er geen vuiltje aan de lucht is. Een personeelsmanagement dat gelijke rechten voor holebi-werknemers voorop stelt, dient hiermee rekening te houden. Naast het uitwerken van regelingen die neutraal zijn opgesteld m.b.t. de sekse en seksuele voorkeur, moet ook aandacht uitgaan naar acties op het terrein van promotie en sensibilisering.

Met zo'n 8.000 personeelsleden is de stad Antwerpen één van de grootste werkgevers in de regio.

In de veronderstelling dat het percentage holebi's binnen de stadsdiensten een afspiegeling vormt van het globale cijfer (10%), betekent dit dat er om en bij de 800 holebi's werkzaam zijn bij de stad.

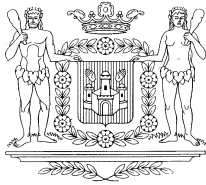
Het is dan ook erg belangrijk dat de stad haar voorbeeldfunctie ter zake opneemt en duidelijk maakt dat zij holebi's gelijke kansen wil geven.

### 4.2.1. Actueel beleid van de stad t.a.v. holebi's

Omdat er geen registratie bestaat van de seksuele voorkeur van personeelsleden, kan er geen overzicht gegeven worden van de instroom en doorstroming van het percentage holebi's in de Antwerpse stadsdiensten. Omwille van de privacy is het trouwens noch wenselijk noch wettelijk om een dergelijke inventaris op te maken.

Tot hiertoe kwam nog geen enkele melding binnen van het feit dat tijdens de sollicitatieprocedure of bij bevorderingsexamens gepeild wordt naar de seksuele voorkeur of samenlevingsvorm van de kandidaten. In die zin lijkt er geen sprake te zijn van enige vorm van discriminatie.

Ambtenaren hebben recht op een aantal voordelen. Uit navraag bij de dienst personeelsmanagement blijkt dat hierbij op geen enkele manier een onderscheid gemaakt wordt tussen heteroseksuele en homoseksuele werknemers. Dit is bijvoorbeeld het geval bij mogelijke verlofregelingen, zoals sociaal verlof bij ziekte van de partner. Het verlofreglement stipuleert dat elk personeelslid recht heeft op dit verlof voor een partner met wie hij/zij een gezin vormt. Dit geldt dus ook voor holebi-koppels. De enige voorwaarde om een beroep te doen op de verschillende vormen van verlof, is het indienen van een attest van gezinssamenstelling. Een ander voorbeeld van deze gelijke behandeling is de hospitalisatieverzekering. Zo biedt de stad Antwerpen haar personeelsleden de mogelijkheid aan om een hospitalisatieverzekering af te sluiten bij Ethias. Zowel hetero- als holebi-koppels kunnen hiervan gebruik maken. Daarbij dient opgemerkt dat het niet zeker is of alle holebi's in stadsdienst ook aanspraak maken op deze voordelen. Voor sommigen impliceert dit immers een "outing", een stap die mentaal moeilijk



gemaakt kan worden. Sommigen vrezen namelijk nog steeds de negatieve gevolgen op lange termijn.

Samengevat kan men stellen dat de stad Antwerpen althans administratief niet discrimineert op personeelsvlak. Ongehuwd samenwonenden hebben dezelfde rechten als gehuwde samenwonenden en er wordt geen onderscheid gemaakt tussen mensen van hetzelfde of van verschillend geslacht. Zoals gezegd rijst de vraag in hoeverre personeelsleden hiervan op de hoogte zijn en in welke mate men een beroep durft te doen op de verschillende mogelijkheden.

Bovendien kunnen dergelijke formele regelingen niet voorkomen of beletten dat holebi's op de werkvloer gediscrimineerd worden. Het gaat dan om informele en bedekte vormen van discriminatie en pesterijen die voor holebi-werknemers echter wel verregaande gevolgen kunnen hebben, gaande van bvb. gezondheidsproblemen en het mislopen van een bevordering tot zelfs ontslag. Dankzij de ontwikkeling van een stedelijk beleid 'ter bestrijding van ongewenst gedrag op het werk' hebben holebi-werknemers momenteel wel de mogelijkheid om zich tegen dergelijke praktijken te verweren. Zij kunnen met hun klachten terecht bij de vertrouwenspersonen en/of bij het STOP-meldpunt.

#### 4.2.2. Aanbevelingen

Ook al heeft Antwerpen een aantal stappen gezet in de richting van een personeelsbeleid dat rekening houdt met de situatie van holebi's, toch blijven aanvullende acties nodig:

- \* Sensibiliseren van het stadspersoneel rond homoseksualiteit:

via allerhande activiteiten (bvb. voordrachten, artikels in personeelsblad...) moet de stad haar personeel duidelijk maken dat discriminatie van holebi's niet getolereerd wordt. Op deze wijze kan de stad ook weerwerk bieden tegen de negatieve beeldvorming over homoseksualiteit die bij de personeelsleden aanwezig is. Voor deze taken kan een beroep worden gedaan op de medewerking van de stedelijke emancipatiedienst en van vertegenwoordig(st)ers van de holebi-gemeenschap.

- \* In de opleiding van de vertrouwenspersonen en de STOP-medewerkers actief aandacht laten uitgaan naar het holebi-thema en naar holebi-specifieke hulpverlening.

- \* Promoten en bekendmaken van de gelijke behandeling van holebi-werknemers:

in de communicatie met haar personeel moet de stad altijd voldoende expliciteren dat elk personeelslid gelijke rechten heeft, ongeacht hun geslacht en/of samenlevingsvorm. Nog al te vaak moet men immers vaststellen dat holebi-werknemers niet op de hoogte zijn van het feit bepaalde regelingen ook op hen van toepassing zijn.

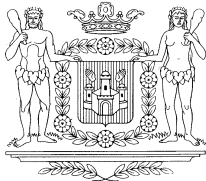
Meer concreet moeten de holebi-werknemers weten dat ook zij met hun klachten over discriminatie en pesterijen op de werkvloer terecht kunnen bij de vertrouwenspersonen en het STOP-meldpunt.

- \* Zij moeten ook weten dat zij dezelfde rechten hebben op de stedelijke extralegale voordelen als heteroseksuele werknemers.

- \* Signaleren van discriminerende regels bij andere overheden:

het feit dat Antwerpen niet discrimineert op personeelsvlak, betekent niet dat de holebi-werknemers niet kunnen gediscrimineerd worden door regelingen van andere overheden. Zo bevat het sociaal zekerheidsrecht nog steeds de bepaling dat iemand die samenleeft met een partner van hetzelfde geslacht geen beroep kan doen op ouderschapsverlof. De wet spreekt immers van "de vader" van het kind. Hoewel de stad geen bevoegdheid heeft m.b.t. het sociaal zekerheidsrecht (federale materie), kan zij deze discriminatie (die vooral lesbiennes treft) wel signaleren.

#### 4.3. Districts- en loketwerking



Met het verstrekken van informatie en voorlichting werkt de stad Antwerpen mee aan een sfeer van openheid, verdraagzaamheid en wederzijds respect.

Door de Antwerpse bevolking op een correcte en adequate wijze te informeren over de holebi-thematiek, vervult de stad twee functies. Eerst en vooral geeft de stad het signaal dat zij homoseksuele en heteroseksuele burgers als gelijkwaardig beschouwt. Bovendien draagt ze ertoe bij dat negatieve beeldvorming en vooroordelen t.a.v. holebi's weggewerkt worden.

Het spreekt voor zich dat aandacht moet uitgaan naar de manier waarop holebi's in beeld worden gebracht. Holebi's moeten steeds benaderd worden als mensen met een gelijkwaardige seksuele voorkeur, niet als slachtoffer of uitzondering. Daarnaast moet ook benadrukt worden dat homoseksualiteit een verspreid fenomeen is, dat in alle lagen van de bevolking voorkomt en waar bijgevolg iedereen mee in contact komt.

#### 4.3.1. Aanbevelingen

De bedrijfseenheid informatie- & districtswerking dient in algemene informatiecampagnes rekening te houden met de diversiteit van de Antwerpse bevolking. Zo krijgen de burgers een waarheidsgetrouw beeld van de inwoners van hun stad en omgeving. Dit kan onder meer via het aanbrenge van de nodige variatie in de keuze van beeldmateriaal en getuigenissen.

Aanvullend kan de stad ook specifieke holebi-informatie verspreiden:

- \* Distributie van de holebi-gids 'Antwerpen Anders' via de stedelijke kanalen (STIP). Deze gids is ook raadpleegbaar op de stedelijke website.
- \* Informatie over niet-commerciële holebi-activiteiten en holebi-campagnes in Antwerpen kan via de stedelijke kanalen verspreid worden: De(n) Antwerpenaar, uitzendingen op ATV, de stadswinkel, antwerpen.be nieuwsbrief, ...
- \* Informatie over de holebi-thematiek kan verspreid worden naar de personeelsleden via de interne kanalen (@ntenneke, Antenne).

Verder onderneemt de bedrijfseenheid acties om de service aan de districtsloketten te verbeteren zodat een kwalitatieve en gelijke dienstverlening gewaarborgd is voor iedereen. Een onderdeel hiervan is de invoering van een gedragscode voor baliepersoneel en klanten. Bevolking en burgerlijke stand

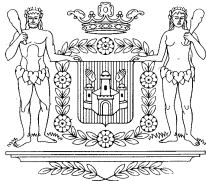
##### 4.3.1.1. Diversiteit in samenlevingsvormen

De stad is het overheidsorgaan dat het dichtst bij de burger staat. Zij krijgt dan ook als eerste te maken met maatschappelijke ontwikkelingen op het vlak van individualisering, huwelijk en samenleven.

De traditionele kaders van sociale samenhang – zoals bvb. familiebanden – vallen uit elkaar en het individu gaat steeds meer als basiseenheid van de samenleving fungeren. Dit gaat gepaard met een toenemende diversiteit in samenlevingsvormen. Het klassieke gezinstype kent tegenwoordig ontelbare varianten: alleenstaande ouders met kinderen, homo- of lesbische koppels met of zonder kinderen, nieuw samengestelde koppels met kinderen uit vorige relaties, enzovoort.

De wetgever is niet blind gebleven voor deze maatschappelijke ontwikkelingen. In antwoord op deze toenemende diversiteit werden twee wettelijke maatregelen genomen die voor holebi's van belang zijn: de wet op wettelijke samenwoning en de openstelling van het huwelijk.





De wet op wettelijke samenwoning is sinds 1 januari 2000 van kracht en voert een nieuw statuut in, namelijk de "wettelijke samenwoning". Dit statuut kan verkregen worden door het indienen van een schriftelijke verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de eigen verblijfplaats. De verklaring bevat de namen en het gemeenschappelijk adres van de samenwoners en de uitdrukkelijke wil tot wettelijk samenwonen. De gemeente schrijft dit in het bevolkingsregister in. De wettelijke samenwoning kan, in onderlinge overeenstemming of eenzijdig, worden beëindigd door een verklaring aan de ambtenaar van burgerlijke stand. Behalve een bescherming wat betreft het huurcontract, biedt het statuut weinig rechten tegenover derden. Hete hangijzers inzake sociale zekerheid, fiscaliteit, erfenisrechten, ouderschap of verblijfsrechten voor een buitenlandse partner worden met dit statuut niet opgelost. Zo is bijvoorbeeld een homo/lesbisch koppel dat samen voor ouderschap koos, volgens deze wet wel verantwoordelijk voor de kosten, maar kunnen zij verder geen recht op gezamenlijk ouderschap doen gelden.

De stad Antwerpen besliste in februari 2000 dat deze registratie van samenwoning gepaard kon gaan met een officiële ceremonie op het stadhuis of in de districtshuizen. In afwachting van het homohuwelijk kon de stad op deze wijze alvast tegemoet komen aan de mogelijke nood van homoseksuele koppels aan een officieel relatieritueel.

Op 1 juni 2003 werd in ons land (eindelijk) het huwelijk ook opengesteld voor personen van hetzelfde geslacht, met dezelfde rechten en plichten als de huwelijkspartners in een "heterohuwelijk". Na Nederland is ons land hiermee het tweede ter wereld. Het belangrijke verschil met Nederland is wel dat in ons land het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht slechts mogelijk is indien het persoonlijk statuut (= de eigen nationale wetgeving) van de betrokkenen dit toelaat. Het zal momenteel dus beperkt zijn tot Belgen en Nederlanders. Op het vlak van de afstamming blijft het nog steeds onmogelijk dat een kind twee ouders van hetzelfde geslacht heeft.

#### 4.3.1.2. Aanbevelingen

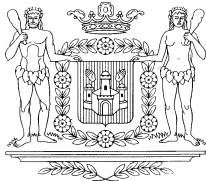
##### **Vervullen van een signaalfunctie t.a.v. hogere overheden.**

Op het gebied van bevolking en burgerlijke stand is een gemeente vaak gebonden door de regelgeving van hogere overheden. Zo zijn bijvoorbeeld het verlenen van asiel of de erkenning als politiek vluchteling, het toekennen van een verblijfsvergunning op basis van het samenwonen in het kader van een duurzame relatie, ... federale materies. Ook het recht van een homo- of een lesbisch koppel om gezamenlijk het ouderschap uit te oefenen kan niet door de gemeente geregeld worden.

Ondanks deze beperkingen kan een stad wel een signaalfunctie t.a.v. deze overheden opnemen en – binnen de marge van het wettelijke – een eigen regelgeving uitwerken. De stad Antwerpen heeft deze rol in het verleden reeds vervuld, denken wij bijvoorbeeld aan het instellen van samenlevingscontracten (vanaf 1 januari 1996). Via de samenlevingscontracten kregen de inwoners van de stad Antwerpen de mogelijkheid om zich te laten registreren als samenwonenden. Hoewel dit eerder een symbolische daad was, was het wel een belangrijke eerste stap naar een wettelijke regeling. Uit een evaluatie van deze regelgeving blijkt echter dat weinig gebruik werd gemaakt van deze mogelijkheid (slechts 25 koppels tussen 1996 en 1999).

Homoseksuele huwelijkskandidaten informeren over de mogelijkheden en administratieve modaliteiten van hun (gepland) huwelijk.

De recente openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht zorgt in de praktijk voor een aantal vragen. Wat te doen als men bvb. als Belgisch homo-koppel in het buitenland woont en graag wil huwen? Wat als men wil hier wil huwen met een Engelse homo-vriend die hier



al jaren verblijft... ? Vooral in de beginperiode zullen dergelijke vragen regelmatig opduiken. Het spreekt voor zich dat de betrokken stadsdienst bij dergelijke vragen accurate en duidelijke informatie moet kunnen verstrekken aan de betrokkenen.

#### 4.4. Sociale zaken

##### 4.4.1. Volksgezondheid

###### 4.4.1.1. Belang van holebi-specifieke hulpverlening in de gezondheidszorg

De wijze waarop de gezondheidszorg met homoseksualiteit omgaat, is doorheen de jaren sterk geëvolueerd. Tot het begin van de jaren zeventig trachtte men dit te diagnosticeren als een vorm van geestelijke stoornis. Momenteel gaat men veeleer uit van de zelfbenoeming of de holebi-identiteit: men is holebi als men zichzelf zo noemt. Homoseksualiteit wordt in de gezondheidszorg dus niet meer als een ziekte beschouwd, maar als een variant op de heteroseksualiteit. De meeste hulpverleners in de gezondheidszorg nemen bijgevolg de houding aan dat homoseksualiteit geen basis mag zijn voor discriminatie en dat homoseksuele cliënten in wezen niet anders zijn dan andere cliënten of patiënten.

Ook al is dit ongetwijfeld een stap voorwaarts, toch is dit niet zonder risico's. Het probleem is dat men alzo de werkelijkheid gaat simplificeren en geen oog meer heeft voor de werkelijke verschillen, eigenheden en problemen van holebi's.

Een holebi-specifieke hulpverlening wil juist aandacht hebben voor en kennis hebben van de specifieke noden van holebi's. Onderzoek van prof. J. Vincke toont aan dat dit in de gezondheidszorg erg belangrijk is. Zo registreerde hij bvb. een hoog percentage zelfdoding(spogingen) bij holebi-jongeren, veel depressies en psychosomatische klachten bij homomannen...

Spijtig genoeg toont de praktijk echter aan dat men in de gezondheidszorg doorgaans nog altijd vertrekt vanuit de veronderstelling dat alle patiënten heteroseksueel zijn. De laatste jaren zijn er daarom, onder impuls van de Vlaamse Minister voor Gelijke Kansenbeleid, een aantal projecten opgestart om holebi-specifieke hulpverlening in de welzijnssector en de geestelijke gezondheidszorg te stimuleren.

###### 4.4.1.2. HIV/aids en andere seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA)

Aids is een ziekte die de laatste jaren heel wat mediabelangstelling heeft gekregen. Volgens het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid, Dienst epidemiologie<sup>6</sup>, werden tussen het begin van de epidemie in België en 30 juni 2002 in totaal 15.315 personen geregistreerd als zijnde geïnfecteerd door het HIV-virus. 2.969 personen werden gediagnosticeerd als AIDS-patiënt. Rekening houdend met mogelijke dubbeltellingen betekent dit tussen 14.239 en 15.315 HIV-geïnfecteerden sinds het begin van de epidemie in België.

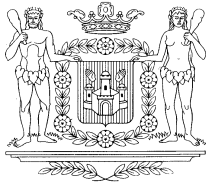
In de groep seropositieve personen vindt men 1.7 maal meer mannen dan vrouwen.

Bij de Belgische mannen gebeurt besmetting vooral via homoseksuele contacten (67%), terwijl bij de Belgische vrouwen vooral heteroseksuele contacten de oorzaak vormen van de besmetting (75%).

De situatie is erg verschillend bij seropositieve personen van andere nationaliteiten. Daar overheerst zowel bij mannen als vrouwen de heteroseksuele overdracht (resp. 62% en 85.8%).

---

<sup>6</sup> Overgenomen uit het semesteriële rapport "Aids in België n° 55" – toestand op 30 juni 2002"



Aangezien homoseksuele contacten tot nu toe in ons land nog altijd de meest voorkomende overdrachtswijze uitmaken, komen vooral homomannen hier als specifieke doelgroep in het vizier. Homomannen met wisselende seksuele contacten zijn hierbij één van de grootste risicogroepen. Volgens Sensoa is een blijvende aandacht voor HIV-preventie t.a.v. deze groep noodzakelijk, temeer omdat zich momenteel een aantal (onrustwekkende) trends voordoen. Zo wordt er terug meer onveilig gevreeën, omdat sommige mensen het (onterechte!) gevoel hebben dat er medicatie bestaat die aids kan stoppen. Dit is onjuist, want de medicatie kan het virus alleen afremmen en brengt geen genezing. Bovendien heeft ze vaak lastige bijwerkingen en gaat ze gepaard met een moeilijk innameschema. Daarnaast valt er ook een zekere “condoommoeheid” vast te stellen, niet enkel bij losse contacten maar ook in vaste relaties. Dit kan een probleem zijn wanneer één van de partners, ondanks gemaakte afspraken, niet monogaam is.

Het spreekt voor zich dat deze “veilig-vrijen-moeheid” ook belangrijk is in het kader van de SOA-bestrijding. Ook hier moeten blijvende inspanningen geleverd worden op het vlak van preventie en sensibilisatie, waarbij gerichte acties worden opgezet voor risicogroepen.

Het is quasi onmogelijk om betrouwbare cijfers over SOA te vinden. Volgens Sensoa heeft dit met diverse factoren te maken. Zo bestaan er in België verschillende registratiesystemen naast elkaar, waarbij niet steeds dezelfde gegevens verzameld worden. Bovendien zijn deze registratiesystemen niet altijd verplicht. Daarbovenop komt nog dat SOA vaak ongemerkt voorbijgaan.

In 1996 maakte de Wereldgezondheidsorganisatie een schatting van het aantal nieuwe besmettingen met de "geneesbare" SOA in 1995: 333 miljoen nieuwe besmettingen wereldwijd, waarvan 12,2 miljoen met syfilis, 62,2 miljoen met gonorrhoe, 89,1 miljoen met chlamydia en 167,2 miljoen met trichomonas. Koploper van nieuwe besmettingen waren Zuid- en Zuid-Oost-Azië, gevolgd door Centraal- en Zuid-Afrika en op de derde plaats Zuid-Amerika en de Caraïben.

#### 4.4.1.3. Initiatieven op stedelijk niveau

De stad heeft op het gebied van volksgezondheid vooral taken die zich situeren op het terrein van preventie. Het doel is de bevolking aan te zetten tot een meer gezonde levenswijze.

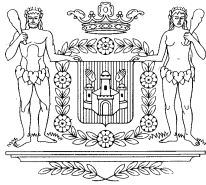
Met het oog hierop zijn er momenteel twee overlegplatforms werkzaam, waarin ook de stad betrokken is: het Stedelijk Overleg Aids Antwerpen (SOAA) en het lokaal gezondheidsoverleg (LOGO).

#### SOAA

SOAA werd in 1987 opgericht. Aanvankelijk fungeerde het als een overkoepelend platform inzake aids en soa, waaraan een aantal plaatselijke organisaties deelnamen. Na enkele jaren evolueerde SOAA tot een adviesgroep voor het stadsbestuur, met als voornaamste taak het opvolgen en evalueren van projecten die door de stad Antwerpen werden gefinancierd.

Gedurende een aantal jaren werd steun verleend aan diverse aidsorganisaties. Omdat het aidsveld ingrijpend werd gewijzigd – er bleef uiteindelijk nog slechts één gesubsidieerde organisatie (Sensoa) over die een convenant met de minister afsloot – verminderden de projectmatige activiteiten van SOAA.

Tegen die achtergrond ontstond de idee om een preventieproject op te zetten t.a.v. de Antwerpse scholen. De relationele en seksuele vorming is immers mee opgenomen in de vakoverschrijdende eindtremen van de derde graad, maar sterk afhankelijk van de goodwill of het individueel initiatief van de leerkracht of de school. Na contact met verschillende organisaties werd beslist dat “In-vorm” zou optreden als uitvoerder. Deze organisatie had zich in het verleden reeds vaak bewezen wat de voorlichting op scholen betreft.



Momenteel is het scholenproject aan zijn derde schooljaar toe en gaat de appreciatie en belangstelling van de scholen in stijgende lijn.

#### LOGO

Sinds 1998 is de stedelijke dienst volksgezondheid actief betrokken bij de werking van het lokaal gezondheidsoverleg (LOGO). Deze LOGO's groeperen zoveel mogelijk instanties en organisaties die actief zijn op het gebied van ziektepreventie en/of gezondheidsbevordering. De Vlaamse Minister van Gezondheid legde de LOGO's vijf gezondheidsdoelstellingen op die in de komende jaren gerealiseerd moeten worden. Deze doelstellingen hebben betrekking op de beïnvloeding van het rookgedrag, de voedingsgewoonten, borstkankerscreening, ongevallen en het terugdringen van infectieziekten.

Hiernaast investeert de stad ook middelen<sup>7</sup> in preventie- en gezondheidsprojecten voor prostituees. Via deze weg worden ook de mannen en jongens bereikt die in de homoprostitutie actief zijn. Sinds 2001 loopt er een gezondheidsproject dat georganiseerd wordt door de UIA en dat verzelfstandigd werd in de VZW Gha@pro (Gezondheidshuis Antwerpse Prostituees). Het doel is om gratis en zeer laagdrempelige gezondheidszorg aan de doelgroep te verstrekken. Dit vanuit de vaststelling dat er een aantal structurele barrières zijn die de bestaande gezondheidszorg minder toegankelijk maken voor prostituees.

In juni 2002 startte CAW De Terp een anoniem huiskamerproject (Quellinstraat 56) voor jongensprostituees. Een belangrijke doelstelling van dit project situeert zich op het vlak van gezondheidspreventie en – bevordering bij jongens die in de prostitutie zijn beland. Zo worden er ter plaatse regelmatig consultaties voor jongens georganiseerd door Gha@pro.

Tenslotte zijn er in de stad verschillende straathoekwerk(st)ers actief. Zij kunnen een sleutelrol spelen in de toeleiding van de prostituees naar deze gezondheidsprojecten.

#### 4.4.1.4. Aanbevelingen

De stad kan diverse acties ondernemen om de ontwikkeling van een holebi-specifieke gezondheidszorg te stimuleren en ondersteunen:

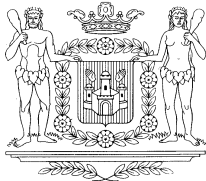
Huisartsen worden vaak geconfronteerd met psychische klachten. Holebi's die nog niet voor zichzelf hebben uitgemaakt wat hun seksuele voorkeur is, krijgen vaak te maken met psychische problemen. Het is belangrijk dat de huisarts deze problemen bespreekbaar maakt en/of kan onderkennen bij de patiënt. Hij/zij is immers vaak de eerste vertrouwenspersoon. Daarom moeten huisartsen op de hoogte zijn van de problemen waarmee holebi's worstelen én moeten zij weten welke holebi-organisaties bestaan. De stad kan hiervoor volgende acties ondernemen:

\* op het vlak van promotie en bekendmaking: het regelmatig verspreiden van een geactualiseerde holebi-gids die informatie biedt over de niet-commerciële holebi-organisaties in Antwerpen. Sinds enkele jaren staat de stedelijke emancipatiedienst in voor de opmaak en verspreiding van de brochure "Antwerpen anders. Homo's, lesbiennes en biseksuelen in de stad Antwerpen".

\* op het vlak van informatie en sensibilisatie: het organiseren van vorming rond homoseksualiteit voor huisartsen. De organisatie hiervan ligt in handen van de stedelijke emancipatiedienst, die hiervoor een beroep kan doen op deskundigen uit het holebi-milieu.

---

<sup>7</sup> Voornamelijk middelen in het kader van het federaal grootstedenbeleid en de veiligheids- en preventiecontracten.



Omdat zwangerschappen minder voorkomen bij lesbiennes dan bij heterovrouwen, lopen zij ook meer risico op borstkanker. Het is belangrijk om bij borstkankerscreenings hier de nodige aandacht aan te schenken en om lesbiennes expliciet als doelgroep te benoemen. Onrechtstreeks kan dit ervoor zorgen dat het thema homoseksualiteit meer bespreekbaar wordt in de gezondheidszorg.

Het is erg belangrijk dat de inspanningen inzake HIV-preventie en de begeleiding van patiënten (en hun omgeving) onverminderd worden voortgezet.

Het spreekt voor zich dat ook voor andere seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA's) holebi's niet uitgesloten mogen worden van sensibiliseringscampagnes.

In bepaalde gevallen zou er op dit vlak zelfs gerichte aandacht moeten uitgaan naar de holebi-doelgroep. Zo zou specifieke aandacht moeten geschonken worden aan het besmetten van de vrouwelijke partner door een vrouw. Een andere belangrijk aandachtspunt is het feit dat er sinds 2001 in Antwerpen een sterke toename merkbaar is van het aantal syfilisbesmettingen (en andere SOA) onder homomannen. Specifieke inspanningen om een SOA-screening aan te bevelen én de verkrijgbaarheid van condooms te vergroten, zijn noodzakelijk.

De stad kan in dit verband verschillende acties ondernemen:

- \* via een gemeentelijke verordening commerciële (holebi-)gelegenheden waar de mogelijkheid geboden wordt om seksuele contacten te hebben (sauna's, darkrooms), aanzetten tot een actieve verspreiding van (gratis) condooms en glijmiddel
- \* een check-up campagne ondersteunen om mensen met wisselende seksuele contacten ertoe aan te zetten regelmatig een SOA-onderzoek te vragen bij hun huisarts
- \* specifieke informatie hieromtrent bezorgen aan huisartsen.

De geleverde inspanningen t.a.v. de homoprostitutie moeten gecontinueerd worden, maar ook beter op elkaar afgestemd worden. Een gecoördineerde aanpak, die voorziet in een regelmatig overleg tussen de betrokken partners is nodig om te komen tot een éénduidig beleid ter zake. Ter aanvulling van het "Beleidsplan Prostitutie Antwerpen" werkt de stedelijke dienst prostitutiebeleid momenteel aan een beleidsplan "mannen- en jongensprostitutie". Dit beleidsplan vormt het noodzakelijke kader voor een gecoördineerde aanpak van (onder meer) gezondheidsproblemen in het homoprostitutiemilieu.

#### 4.4.2. Senioren

##### 4.4.2.1. Nood aan meer aandacht

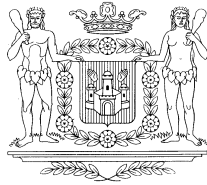
Voor zover bekend is er in België nog geen onderzoek uitgevoerd naar de positie van oudere homo's en lesbiennes. Toch is aandacht voor deze groep ook belangrijk.

Door de houding die de samenleving in het verleden heeft aangenomen t.o.v. homoseksualiteit zijn ouderen immers meestal geneigd om hun seksuele voorkeur niet bekend te maken aan de buitenwereld. Hierdoor dreigt het gevaar voor vereenzaming. Het is dan ook belangrijk dat een stedelijk seniorenbeleid aandacht schenkt aan deze groep.

Tot nu toe is er in het seniorenbeleid van de stad Antwerpen echter nog geen specifieke aandacht uitgegaan naar de positie van oudere holebi's. In de huidige seniorenbeleidsnota komt deze thematiek op geen enkele wijze aan bod.

Dat er behoefte is aan meer aandacht voor deze groep, blijkt uit het feit dat in Antwerpen twee organisaties bestaan die zich specifiek richten tot oudere homo's en lesbiennes. Vieux Rose richt zich tot lesbiennes van 50-plus en De Roze Rimpel op homo's van 40-plus. Meer info over deze organisaties is terug te vinden in de gids 'Antwerpen Anders'.





#### 4.4.2.2. Aanbeveling

Om meer aandacht te creëren voor de situatie van oudere holebi's, moet men er in de allereerste plaats voor zorgen dat deze thematiek beter zichtbaar wordt gemaakt en bespreekbaar wordt gesteld.

Daarom kan het zinvol zijn om – ter informatie en kennismaking – de positie van oudere holebi's ter sprake te brengen op de koepelsenorenraad van Antwerpen. Hiervoor kan een beroep worden gedaan op de ervaring en deskundigheid van Vieux Rose en Homo 40+ / De Roze Rimpel. Helaas is de reglementering van de seniorenraad zo opgesteld dat deze organisaties niet erkend worden als seniorenvereniging (ledenaantal, ledenlijsten, privacyproblematiek). Het verdient aanbeveling de reglementering aan te passen opdat deze organisaties toch in aanmerking komen. Pas dan zullen concrete acties besproken en uitgestippeld kunnen worden.

#### 4.4.3. Allochtonen

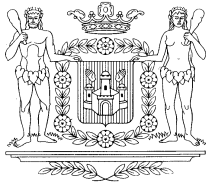
##### 4.4.3.1. Moeilijke positie van homoseksuele moslims

Moslims nemen een zeer belangrijke plaats in binnen de allochtone bevolkingsgroep. Dat er binnen de moslimgemeenschap een zwaar taboe weegt op homoseksualiteit, illustreert drs. Omar Nahas van de vzw YOESUF met enkele voorbeelden in zijn boek *Islam en homoseksualiteit*. Volgens hem wordt aan de universiteit van Caïro nog steeds gedoceerd dat homoseksualiteit een ziekte is die genezen kan worden. De voorbije jaren zorgden toonaangevende imams in Nederland en Engeland met gelijkaardige uitspraken voor heel wat opschudding in Europa. Voor islamitische jongeren is het enorm moeilijk om uit te komen voor hun homoseksuele gevoelens, omdat dit in de praktijk meestal neerkomt op een volledige breuk met de familie. In hun boek *Mijn geloof en mijn geluk* laten Imad el Kaka en Hatice Kursun vierentwintig islamitische jongens en meisjes uit Nederland en Vlaanderen aan het woord over hun homoseksuele gevoelens. Ze vertellen openhartig over hun moeilijke keuzes en morele dilemma's. Omdat verstoting door hun gemeenschap vaak voorkomt, opteren velen ervoor om hun seksuele voorkeur geheim te houden. Vaak trouwt men met een heteroseksuele partner die door de ouders is uitgezocht. Een levenslang moreel dilemma blijft dan wel of zij al dan niet een goede moslim kunnen zijn met hun homoseksuele gevoelens. Hun geloof en hun geluk zijn daardoor vaak in tegenspraak met elkaar. Niettemin weten sommigen een goede balans te vinden als islamitische holebi.

Volgens Nahas handelen ouders en familie hier niet zozeer vanuit religieuze overwegingen, maar veeleer vanuit de vrees wat de omgeving zou kunnen denken. Islamieten leven veel meer in een wij-cultuur, aldus Nahas, waarbij prestige en geluk van de ouders de hoogste prioriteit vormen. De eigen identiteit is niet van tel, wat meteen verklaart waarom veel moslimhomo's toch trouwen.

De strenge veroordeling van homoseksualiteit heeft volgens Nahas dus niet alleen te maken met de koran en met uitspraken van de profeet. Hierin zijn wel aanwijzingen te vinden dat seksualiteit met mensen van hetzelfde geslacht niet kan, maar wordt homoseksualiteit als dusdanig nergens letterlijk vernoemd en veroordeeld. Als zich zulk een onduidelijkheid voordoet, beslissen mensen zelf wat religieus correct is. De islam is volgens Nahas dus meer dan wat de koran voorschrijft en omvat ook de culturele visie van moslims. Op voorwaarde dat niet geraakt wordt aan de islamitische waarden, biedt de islam in dat opzicht ruimte om te evolueren naar een andere houding tegenover homoseksualiteit. Om dit te bereiken is het belangrijk om open te staan voor advies en constructieve kritiek van islamitische geleerden en van de moslimgemeenschap.





#### 4.4.3.2. Stand van zaken in Antwerpen

Tot op heden werd de dienst integratie van de stad Antwerpen (DIA) nog niet expliciet geconfronteerd met vragen of problemen rond homoseksualiteit bij allochtonen. Dit toont onmiddellijk de kern van het probleem: het absolute taboe rond homoseksualiteit in grote delen van de allochtone gemeenschappen, waar homoseksualiteit veeleer een verborgen bestaan leidt. Dit kan grote spanningen veroorzaken bij holebi-allochtonen. Het doorbreken van het taboe kan in sommige gevallen zelfs leiden tot uitsluiting uit de familie of gemeenschap. Vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel is recent gestart met een moeizame dialoog over dit onderwerp met vertegenwoordigers van de allochtone gemeenschappen.

#### 4.4.3.3. Aanbevelingen

De stad kan optreden als facilitator in de opgestarte dialoog tussen vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel en vertegenwoordigers van de allochtonengemeenschappen.

De dienst integratie moet in de eerste plaats zelfs voldoende kennis en materiaal verzamelen om deze problematiek op een adequate wijze te kunnen opvolgen.

Daarnaast is het noodzakelijk te werken aan instrumenten om allochtone holebi's in Antwerpen die nood hebben aan ondersteuning effectief te bereiken.

De stad zou bijzondere inspanningen kunnen ontwikkelen om een vast aanspreekpunt te creëren waar zij met hun specifieke vragen en problemen in Antwerpen terecht kunnen.

Bovendien is het wenselijk dat acties worden ontwikkeld om allochtone holebi's de weg te doen vinden naar de bestaande Antwerpse holebi-organisaties.

Anderzijds is het ook wenselijk om de bestaande holebi-organisaties te begeleiden in de omgang met allochtonen, onder meer in de samenstelling van het aanbod aan opvang, informatie, activiteiten, enz. Het zou wellicht zeer nuttig zijn indien de stad bijstand zou verlenen onder de vorm van een interculturaliteitstraining voor de kaders van de bestaande holebi-organisaties. Dit kan op een efficiënte wijze worden georganiseerd in samenwerking met de vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel, waarin alle organisaties vertegenwoordigd zijn.

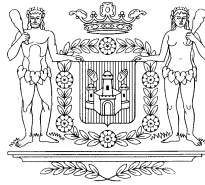
Via een sensibiliseringsacties kan worden gewerkt aan het bespreekbaar maken van homoseksualiteit binnen de migrantengemeenschap. Sensibiliseringsacties kunnen ook aangeven dat discriminatie van homo's en lesbiennes in Antwerpen niet aanvaard wordt.

Homoseksuele allochtonen moeten ook in het kader van het Aids-beleid worden aangesproken. Daarbij wordt niet zozeer de homoseksualiteit als wel het feitelijke (eventueel risicovolle) gedrag centraal gesteld. Een samenwerking met Sensoa is in dit verband onontbeerlijk.

### 4.5. Toerisme

#### 4.5.1. Antwerpen als toeristische metropool

Antwerpen is een toeristische trekpleister en beschikt over een aantal sterke toeristische troeven. De kerntaak van de dienst Toerisme ligt bijgevolg in het promoten en ontwikkelen van het toeristisch aanbod en de klantgerichte dienstverlening die daarmee samenhangt. Via professioneel



en publieksgerichte kanalen wil de dienst bezoekers uit binnen- en buitenland aantrekken en inspelen op de vrijetijdsbehoeften. De dienst wil deze opdracht zowel autonoom als in overleg met toeristische, culturele en economische partners uitvoeren.

*In het kader van deze algemene doelstelling concentreert het **plan van aanpak** zich in deze beleidsperiode op de volgende pijlers:*

- \* vermarkten van het product 'bestemming Antwerpen'
- \* stimuleren van dag- en verblijfstoerisme
- \* cultuurtoeristische dienstverlening en onthaal van bezoekers
- \* versterken van het toeristisch-recreatief aanbod
- \* evenementenpromotie als hefboom in city-breaktoerisme
- \* optimaliseren van toeristisch-recreatieve netwerken

Hoger beschreven plan van aanpak /werkwijze is in principe generiek voor al de doelgroepen, doch met mogelijkheid voor een specifieke benadering en het leggen van accenten voor bepaalde doelgroepen.

**De dienst Toerisme ziet haar rol op het vlak van de werking voor en de samenwerking met de holebi-gemeenschap als volgt.**

#### **1. informerende partner:**

We stellen vast dat aan de balies en het tele-onthaal van Toerisme Antwerpen vraag is naar ontmoetingsplaatsen en holebi-vriendelijke uitgaansmogelijkheden. Tegelijkertijd stellen we vast dat het niet evident is om over de meest actuele en up-to-date informatie te beschikken. We wensen bijgevolg op zoek te gaan naar contactpunten/personen die systematisch de informatie op eigen initiatief bezorgen. Een deel van de informatie kan worden bezorgd door Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel. HRH-ARK kan eveneens aangesproken worden als link naar andere informatiebronnen.

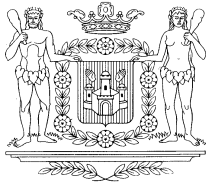
Het lijkt ons wenselijk om de informatie op een meer gestructureerde wijze te gaan beheren in de toeristische productdatabank (geordend volgens sleutelwoorden), zodat een adequater en concreter antwoord op gestelde vragen van de doelgroep kan geformuleerd worden.

We wensen in het vormingsaanbod van medewerkers ook aandacht te trekken op de communicatiesignalen van bezoekers, die op indirecte wijze een antwoord wensen te bekomen. Het is immers niet altijd makkelijk voor baliemedewerkers om de achtergrond van een vraag te achterhalen, zeker niet wanneer de bezoeker de gêne voelt om in een publieke omgeving om informatie te vragen.

We wensen via de website ook informatie ter beschikking te stellen van evenementiele aard en vaste adressen van holebi-vriendelijke plaatsen. Deze site dient ook voldoende links te bevatten naar externe websites, zodat de dienst eerder een toeleidingsfunctie heeft.

#### **2. als facilitator:**

Indien wenselijk, kan de dienst een partner zijn bij het organiseren van evenementen of ontwikkelen van specifieke producten. De dienst stelt dan haar ervaring en netwerk er beschikking



( vb. naar pers, naar professionelen uit de reisindustrie, toeristische aanbieders ed. meer) om de organisatie van een holebi-evenement en / of een specifiek product te helpen realiseren.

### 3. promotionele partner:

De dienst wenst de promotie te voeren van de stad Antwerpen als holebi-vriendelijke stad, zonder er evenwel een specifieke toeristische troef (unique selling proposition) van te maken. Het initiatief tot een evenement en nieuw product wordt bij voorkeur gelegd bij het individu, de verenigingen, de ontmoetingsplaatsen. Dit is een waarborg voor permanente vernieuwing en 'actueel' blijven.

De dienst vindt wel dat er een overleg nodig is dat op regelmatige tijdstippen samenkomt en samenwerking tussen aanbieders en promotionele partners aanwakkert. Er is immers nood aan doorstroming van informatie en aan voortdurende updating van een contactlijst en van informatie. Concreet kan een permanent en regelmatig overleg worden gestart met een speciaal voor dat doel door de holebi-organisaties gevormde eenheid. De uitwerking van een holebi-stadsplan is een eerste onderwerp voor samenwerking.

Kwalitatieve mediakanalen wensen we pro-actief te benaderen met informatie over grote evenementen in de stad en over specifieke evenementen gericht op de holebi-gemeenschap. Eén van de doelstellingen is immers het verhogen van de bekendheid en de attractiviteit van de stad via evenementen. Een evenement kan fungeren als kapstok voor de promotie van het permanent cultuurtoeristisch aantrekkelijk aanbod van de stad. De stad Antwerpen is een interessante bezoeksplek voor een erg breed geïnteresseerde groep van cultuurkenners en verkenners. Een sterk cultuurtoeristische interesse vindt men ook terug in de holebi-gemeenschap zodat we via de perscel wensen contactpunten te zoeken in de diverse promotiekanalen en magazines met een groot bereik binnen de holebi-gemeenschap.

De dienst wenst zich zeer specifiek toe te leggen op de promotie van de bestemming Antwerpen in reisgidsen specifiek gericht op de holebi-gemeenschap.

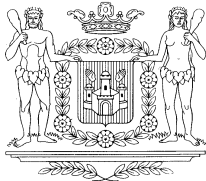
De stad kan trots zijn op zijn holebi-evenementen, cafés en gelegenheden. Dit moet ook uitgestraald worden in het toeristische beleid van de stad, bij voorbeeld via:

- \* opname van evenementen van holebi-verenigingen in de "Kalender van Antwerpen"
- \* verdere verspreiding van homogidsbeeldvorming in brochuresholebitoerisme verder uitbouwen.

## 4.6. Lerende stad

### 4.6.1. Evoluties in het onderwijsbeleid

Onderwijs speelt een cruciale rol in elk emancipatieproces. Via het onderwijs wordt immers niet alleen kennis, maar worden ook waarden en normen overgedragen. Ook wat de holebi-thematiek betreft, is het onderwijs een belangrijk kanaal om een mentaliteitsverandering op gang te brengen. Daarom moet het onderwijsbeleid erop gericht zijn om leerlingen te leren (samen)leven in een maatschappij waarin hetero's en holebi's een gelijkwaardige plaats innemen.



Op dit vlak is er onder impuls van de Vlaamse minister van Onderwijs, Mevrouw Vanderpoorten, de afgelopen jaren duidelijk vooruitgang geboekt. Zo maken *omgaan met seksuele identiteit en respect voor mensen met een andere geaardheid* voortaan deel uit van de eindtermen. Vanaf schooljaar 2002-2003 is ook de 'Gemeenschappelijke Verklaring over de Gelijke Behandeling van Hetero- en Holebiseksualiteit in het Onderwijs' van kracht. Hierin verbinden onderwijsvakbonden en koepels van schoolbesturen, ouders, leerlingen, hogescholen en universiteiten zich ertoe iedereen respectvol te behandelen, ongeacht de seksuele geaardheid. Ze beloven om het thema bespreekbaar te maken in de school, gediscrimineerden te beschermen en op te vangen en ongelijke behandeling actief te bestrijden. De minister heeft ondertussen een aantal initiatieven gelanceerd die scholen en leerkrachten moeten helpen om deze intenties ook in de praktijk te kunnen waarmaken. Naast een jaarlijks terugkerende 'Week van de diversiteit', zijn instrumenten en methodieken ontwikkeld die scholen moeten helpen om een holebi-vriendelijk schoolbeleid uit te bouwen.

#### 4.6.2. De praktijkvertaling

Wanneer men ervan uitgaat dat 5 tot 10% van de bevolking homoseksueel is, dan betekent dit dat iedere leerkracht gemiddeld wel minstens één holebi voor zich in elke klas heeft. Als men bovendien rekening houdt met het feit dat de seksuele oriëntatie van holebi's ook consequenties heeft voor hun directe omgeving, dan zou ongeveer 20% van de bevolking op een directe wijze in aanraking komen met holebi-seksualiteit.

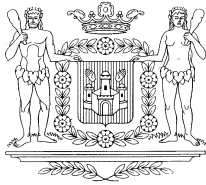
Toch vormen homoseksuele leerlingen en leerkrachten in het onderwijs een onzichtbare minderheid. Ondanks de geleverde inspanningen, lijkt het nog steeds erg moeilijk om de publieke opinie warm te maken voor de holebi-thematiek. Velen beschouwen het als een marginaal gegeven, soms zelfs als een probleem dat moet bestreden worden. Vanuit bepaalde kringen komt dan ook verzet tegen de idee dat het onderwijs aandacht moet besteden aan het holebi-thema.

Uit bevragingen van het ministerie van onderwijs blijkt er over het algemeen in de lessen weinig aandacht naar het holebi-thema uit te gaan. Als het aan bod komt, gebeurt dit vaak in aparte, meestal levensbeschouwelijke lessen. Op deze wijze dreigt het holebi-thema te worden gereduceerd tot een rariteit, een uitzondering op de regel.

Toch krijgt het departement Onderwijs regelmatig ook signalen uit het onderwijsveld dat er nood is aan vorming en informatie over holebi's in de klas. De behoefte bestaat dus wel degelijk, men weet alleen niet goed hoe ermee om te gaan.

De onzichtbaarheid en onbespreekbaarheid van homoseksualiteit zorgt voor heel wat lichamelijke en psychische problemen bij homoseksuele leerlingen. Onderzoek heeft aangetoond dat holebi-jongeren vaker geneigd zijn tot zelfmoordpogingen. Ze voelen zich ook een heel stuk onveiliger op school dan de meeste 'zich hetero-voelende' leerlingen. De meldingen van pestgedrag en van ongewenst seksueel gedrag die bij het departement Onderwijs en organisaties als De Holebifederatie en Limits binnenkomen, geven aan dat er nog heel wat werk aan de winkel is. Een open schoolklimaat betekent niet alleen dat homoseksualiteit bespreekbaar wordt gemaakt in de lessen. Het betekent eveneens dat holebi-leerlingen die worstelen met hun homoseksualiteit, gehoor krijgen. De school heeft immers de taak om te werken aan moeilijkheden die leerlingen ondervinden bij het leren. Om welke soort moeilijkheden het gaat, is niet van belang. Het belangrijkste is dat de leerlingen geholpen worden.

Een open schoolklimaat is niet alleen voor holebi-leerlingen belangrijk. Ook hun directe omgeving, in het bijzonder de ouders, en homoseksuele leerkrachten hebben hier alle belang bij.



Als homoseksuele leerkrachten zonder problemen kunnen uitkomen voor hun seksuele voorkeur, kan dit een dubbel positief effect opleveren. Ze zullen minder onder druk staan en dit zal hun functioneren in de school bevorderen. Ze kunnen bovendien een belangrijke ondersteuning betekenen voor holebi-leerlingen die worstelen met hun seksuele voorkeur. De leerkrachten moeten dit alleen zelf willen en de school mag in dat verband geen enkele druk uitoefenen.

#### 4.6.3. Jeugd

##### 4.6.3.1. Belang van specifieke holebi-jeugdverenigingen

Recent onderzoek van de Gentse professor John Vincke toont aan dat heel veel jonge homo's en lesbiennes te maken krijgen met depressies. Respectievelijk 33 en 45% van de homoseksuele jongens en meisjes tussen 15 en 25 jaar worstelt met zelfdodinggedachten. 12,4% van de homojongens ondernam daadwerkelijk een zelfdodingpoging, wat twee keer meer is dan bij hetero jongens. Bij lesbische meisjes lag dit cijfer maar liefst vijf keer zo hoog als bij hetero meisjes: 25% tegenover 5,4%.

Deze onrustwekkende cijfers tonen aan dat veel jongeren die homoseksuele gevoelens ervaren, daar niet mee aan de slag kunnen zoals hun heteroseksuele leeftijdsgenoten.

Uit een nog recenter onderzoek dat professor Vincke in 2002 publiceerde, blijkt dat holebi-jongerengroepen een belangrijke rol spelen in de zelfaanvaarding en kunnen zorgen voor een daling van het aantal zelfdodingspogingen.

Holebi-jongerengroepen helpen en begeleiden holebi-jongeren. Ze zorgen ervoor dat ze de kans krijgen om andere holebi-jongeren te ontmoeten en om zichzelf verder te ontplooiën. Op deze wijze kunnen holebi-jongeren groeien naar een coming out en naar een situatie waarbij ze zich goed voelen in hun eigen vel.

In Vlaanderen zijn er een vijftiental jongerengroepen actief. Antwerpen kent één holebi-jongerengroep voor jongeren tot 26 jaar, namelijk Enig Verschil.

Enig Verschil is een jeugdvereniging en heeft daarnaast een werking naar scholen toe. Als jeugdvereniging biedt Enig Verschil een "veilige plaats" voor jongeren met vragen en problemen rond hun homoseksualiteit. De belangrijkste doelgroep zijn de jongeren zelf, maar daarnaast verstrekt de vereniging ook informatie aan ouders, familie en vrienden. Sinds kort wordt ook naar de jeugddienst en naar andere jeugdverenigingen promotie gevoerd om het thema bespreekbaar te maken.

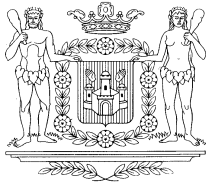
##### 4.6.3.2. Aanbevelingen

Holebi-jongeren maken deel uit van het doelpubliek van het Antwerps jeugdwerk. Het is belangrijk dat jeugdwerkingen zich hiervan bewust zijn en open staan voor de specifieke vragen en noden van holebi-jongeren. Zij moeten ertoe bijdragen dat het holebi-thema niet alleen zichtbaar, maar ook bespreekbaar wordt gemaakt. De holebi-jeugdverenigingen kunnen hen hierin ondersteunen.

In dit verband worden volgende aanbevelingen gedaan:

\* Alle stedelijke jeugddiensten moeten goede informatie en degelijk werkmateriaal over de holebi-thematiek kunnen bieden aan begeleiders van jeugdverenigingen en aan individuele jongeren die komen aankloppen voor informatie of hulp. Vaak komen jongeren niet zelf informatie vragen, maar gebeurt dit door de jeugdbegeleider of de vertrouwenspersoon.

\* Het jeugdwerk is een belangrijk kanaal om publiciteit te voeren. Via het ophangen van affiches en het verspreiden van brochures kunnen specifieke activiteiten en voorzieningen voor holebi-



jongeren beter bekend worden gemaakt. In dit verband kan een algemene en duidelijke richtlijn van de stedelijke jeugddienst t.a.v. alle jeugdgroepen stimulerend werken. Tevens zou er een goede regeling moeten worden uitgewerkt die ervoor zorgt dat alle brochures effectief verspreid worden naar de jeugddiensten in alle districten.

\* Men kan de bespreekbaarheid van het holebi-thema binnen het jeugdwerk bevorderen door holebi-jeugdverenigingen een forum te bieden op de activiteiten en happenings die de stad voor jongeren organiseert. Eind 2002 gebeurde dit reeds op de Pyjama-informatiebeurs, waar Enig Verschil een workshop mocht inrichten.

\* De aandacht voor de situatie van holebi-jongeren kan ook op een meer structurele wijze gestimuleerd worden door het als een vast onderdeel op te nemen in de vormingscursussen voor de animatoren en vrijwilligers van het jeugdwerk. In functie hiervan moet contact worden opgenomen met de vzw Jeugd en Stad, die door de stad Antwerpen gesubsidieerd wordt om deze cursussen in te richten op maat van het Antwerpse jeugdwerk.

\* Bij de opmaak van het jeugdwerkbeleidsplan 2005-2007 dient expliciete aandacht uit te gaan naar de toegankelijkheid van het jeugdwerk voor holebi-jongeren. Het is wenselijk de hier vermelde aanbevelingen daarin kunnen worden opgenomen.

Gezien hun specifieke werking hebben holebi-jeugdverenigingen te kampen met een aantal knelpunten waarmee andere jeugdverenigingen minder of helemaal niet geconfronteerd worden. In dit kader verdienen volgende zaken bijzondere aandacht:

\* Het voeren van publiciteit op “neutrale” plaatsen is essentieel opdat ook jongeren die “nog in de kast zitten” bereikt worden. Enig Verschil voert in die zin een tramcampagne die veel holebi-jongeren bereikt, maar die wel peperduur is. Een projectsubsidie zou de kosten van dergelijke dure campagnes (gedeeltelijk) kunnen dekken.

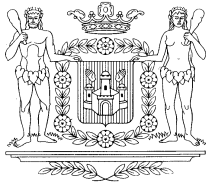
Het stedelijk subsidiereglement voor de jeugd beschouwt zulke acties echter als een onderdeel van de gewone dagelijkse werking, zodat ze daar niet in aanmerking komen voor een projectsubsidie. Aangezien dergelijke sensibiliserende acties een belangrijke rol kunnen spelen in de ontwikkeling van een stedelijk holebi-beleid, kan een financiële ondersteuning vanuit die invalshoek overwogen worden. Momenteel beschikt de stedelijke emancipatiedienst over een – weliswaar erg beperkt – budget ter ondersteuning van een Antwerps holebi-beleid. Via deze weg kan de stad promotionele acties ondersteunen die in functie staan een betere toeleiding en bewustmaking van holebi-jongeren. Een verruiming van dit budget is evenwel wenselijk opdat er sprake kan zijn van een financiële ondersteuning die voor de verenigingen daadwerkelijk voelbaar is.

\* Om het statuut van “erkende jeugdvereniging” te krijgen, moeten jeugdverenigingen jaarlijks een ledenlijst opgeven. Voor holebi-jeugdverenigingen is dit lastig, omdat zulke ledenlijsten moeilijk te verzoenen zijn met een belangrijk aspect van hun werking, nl. het bieden van de gewenste anonimiteit en van een beschermende omgeving. Vele jongeren ervaren het naar buiten treden als holebi immers nog altijd als een erg moeilijke stap. Zij zien hun naam dan ook niet graag op een lijst terechtkomen.

Enig Verschil beschikt al wel enkele jaren over zo’n lijst, maar wijst erop dat omwille van privacy de lijst nooit volledig is en dus een verkeerd beeld geeft van het aantal jongeren dat wordt bereikt. Volgens de stedelijke jeugddienst kan dit de erkenning evenwel niet in gevaar brengen, omdat het stedelijk subsidiereglement momenteel geen bepalingen bevat over het aantal leden waarover een vereniging moet beschikken. Er wordt volgens de jeugddienst bovendien vertrouwelijk met de gegevens omgesprongen, zodat de privacy gewaarborgd wordt.

Desalniettemin is het aangewezen om de aandacht van de jeugddienst te vestigen op dit probleem. Als blijkt dat de erkenning van een holebi-jeugdvereniging effectief in het gedrang dreigt te komen door hun ledenlijst, is het wenselijk om dit bij de jeugddienst actief aan te kaarten.





#### 4.6.4. Aanbevelingen

Het stadsbestuur heeft enkel inspraak met betrekking tot het stedelijk onderwijs. Hoewel de adviezen in deze nota voornamelijk gericht zijn naar het stedelijk onderwijs, zijn ze in principe van toepassing op alle onderwijsnetten.

Globaal genomen kan men stellen dat de opdracht van het onderwijs ligt in het creëren van een open schoolklimaat, dat holebi's dezelfde kansen biedt als hetero's. Om dit te bereiken zullen scholen zowel beleidsmatige als sensibiliserende en ondersteunende acties moeten ondernemen.

#### **Voeren van een holebi-gericht schoolbeleid.**

De sporen die op Vlaams niveau zijn uitgetekend moeten een concrete vertaling krijgen op het niveau van de scholen. De eindtermen dienen vertaald te worden in leerplannen en de intenties van de Gemeenschappelijke Verklaring in concrete initiatieven op schoolniveau:

\* De vertaling van de eindtermen in leerplannen gebeurt door de verschillende onderwijskoepels.

De stad Antwerpen is aangesloten bij de Overkoepelende Vereniging van Steden en Gemeenten (OVSG) en volgt het leerplan dat door de OVSG wordt uitgewerkt.

De stad kan hierbij een bijdrage leveren door er actief voor te ijveren dat homoseksualiteit als thema aan bod komt in het onderwijsprogramma (bvb. in de lessen seksuele opvoeding).

Men moet er wel over waken dat men homoseksualiteit niet als een "rariteit" gaat beschouwen.

Daarom dient homoseksualiteit niet alleen als een apart thema te worden behandeld, maar moet het ook aandacht krijgen in andere vakken.

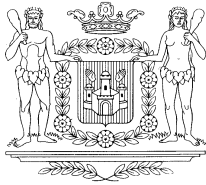
\* Het Pedagogisch Project van het Stedelijk Onderwijs (PPSO), goedgekeurd door de gemeenteraad op 17 december 1991, bevat de grote idealen en belangrijke waarden die aan de grondslag liggen van het stedelijk onderwijs in Antwerpen. Iedereen die betrokken is bij de begeleiding of vorming van kinderen of volwassenen moet het PPSO onderschrijven en hanteren als leidraad voor het handelen. In het PPSO is onder meer opgenomen dat positief moet worden omgegaan met de grote verscheidenheid tussen mensen en dat de school optimale ontplooiingskansen moet bieden aan ieder individuele leerling ongeacht sociale of etnische afkomst, culturele, filosofische of godsdienstige overtuiging, sekse of nationaliteit.

Uit deze diversiteitsvisie kan men in principe ook een respect voor de holebi-identiteit afleiden, ook al wordt dit in het PPSO nergens als dusdanig geëxpliciteerd. In de Septembernota 2002-2003 van de toenmalige schepen voor onderwijs, Kathy Lindekens, wordt 'seksuele geaardheid' daarentegen wél opgenomen als een belangrijk aspect van diversiteit. Een gelijkaardige explicitering in het PPSO is wenselijk als de stad het signaal wil geven dat zij een holebi-gericht schoolbeleid nastreeft.

\* Zowel het PPSO als de Septembernota vormen de basis voor de operationele planning van de bedrijfseenheid Lerende Stad. Het operationeel plan 2001-2006 bevat een aantal projecten, waaronder een diversiteitsproject. Hierbij wordt voornamelijk gefocust op de allochtone leerlingen, de kansarme leerlingen en de leerlingen met een fysieke handicap. Een aanbeveling in dit verband is dat wordt nagegaan in hoeverre aandacht voor de holebi-leerlingen hierin een plaats kan krijgen.

#### **Creëren van een holebi-vriendelijk schoolklimaat via sensibilisatie en vorming**

Door middel van informerende en sensibiliserende acties kan de holebi-thematiek meer zichtbaar en bespreekbaar worden gemaakt en kan een proces van mentaliteitsverandering op gang worden



gebracht bij de betrokken actoren (directie, leerkrachten en niet-onderwijzend personeel, leerlingen en ouders). Leerkrachten vervullen een centrale rol in het realiseren van deze mentaliteitsverandering. Niet alle leerkrachten zullen echter overtuigd zijn van de noodzaak hiervan, bij sommigen zal het zelfs weerstand oproepen. Heel wat leerkrachten zullen misschien wel de nood aanvoelen, maar weten niet hoe eraan te beginnen.

De schooldirectie zal dus moeten voorzien in de nodige ondersteuning en sturing opdat de leerkrachten deze opdracht naar behoren kunnen vervullen:

\* De school kan sturend optreden door haar beleidskeuze actief binnen de school te promoten. Het moet voor alle betrokken actoren duidelijk zijn dat de school discriminaties op basis van seksuele geaardheid niet tolereert.

\* De school kan ondersteunend optreden door actief gebruik te maken van bestaande hulpmiddelen. Reeds in 1999 werd de educatieve map "Ik weet wie ik ben" in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap ontwikkeld. Eind 2002 ontvingen alle scholen nieuw didactisch materiaal, waaronder de educatieve video 'Sam en Lisa', gemaakt door de Dienst voor onderwijsontwikkeling en vzw De Holebifabriek. Op de website van Klasse is eveneens heel wat informatie over het holebi-thema terug te vinden. In de stad Antwerpen is bovendien ook de holebi-jongerenvereniging 'Enig Verschil' actief, die een belangrijke scholenwerking heeft. Enig Verschil houdt lezingen over homoseksualiteit voor leerlingen uit alle onderwijsrichtingen. Daarnaast kan ook een beroep worden gedaan op de knowhow van Hommeles, een landelijke holebi-vereniging van leerkrachten uit alle netten, die maandelijks in Antwerpen samenkomsten organiseert.

De schooldirectie dient deze hulpmiddelen actief te promoten binnen de school, bvb. via het verspreiden van promotiemateriaal en via bekendmaking in eigen tijdschriften. Ook bij de planning en organisatie van vorming en nascholing is het wenselijk dat expliciete aandacht uitgaat naar het holebi-thema. De school kan hiervoor een beroep doen op de expertise van holebi-organisaties zoals De Holebifederatie, De Holebifabriek, Enig Verschil, Hommeles, enz.

### **Ondersteunen van leerlingen die worstelen met hun holebi-identiteit**

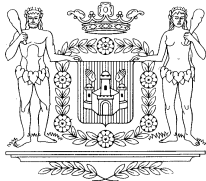
Sensibiliseren en informeren volstaat niet om te kunnen spreken van een holebi-vriendelijk schoolklimaat. De school moet ook leerlingen die worstelen met hun holebi-identiteit, opvangen en ondersteunen.

Dit behoort tot de opdracht van het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB), dat zowel op medisch als op psychosociaal vlak instaat voor de begeleiding van leerlingen. Het spreekt voor zich dat de CLB-begeleid(st)ers voldoende kennis moeten hebben van de holebi-thematiek en aandacht moeten hebben voor holebi-specifieke accenten in de hulpverlening.

Ook al is deze ondersteuning prioritair gericht op holebi-leerlingen, toch komen ook andere doelgroepen in het vizier. Zo is het wenselijk dat de school haar ondersteunende rol ook opneemt t.a.v. de directe leefomgeving van de holebi-leerlingen (ouders) en t.a.v. holebi-leerkrachten. In dit verband kan samengewerkt worden met de werkgroep 'Ouders van holebi's' en 'Hommeles'.

#### **4.7. Sport en cultuur**

##### **4.7.1. Aanbevelingen met betrekking tot cultuur**



Openbare bibliotheken zijn belangrijke verzamelplaatsen voor informatie en documentatie. Het is belangrijk dat daar voldoende informatie over homoseksualiteit aanwezig is, zowel bij de boeken als bij de tijdschriften.

Er bestaan in Vlaanderen verschillende informatieve tijdschriften die zich richten tot holebi's: Zizo (uitgegeven door de Holebifederatie), De Magneet (uitgegeven door Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel), Expreszo (speciaal gericht naar jongeren) en Uitkomst (een uitgave van het GOC). Deze tijdschriften moeten ter inzage liggen in de openbare bibliotheken.

Ook het boekenbestand moet voldoende boeken bevatten waarin homoseksualiteit behandeld wordt. Hierbij gaat het zowel om wetenschappelijke als om literaire werken. Aangezien vooral de literaire afdeling nog verder wordt opgedeeld in non-fictie en diverse genres fictie, kan men zich de vraag stellen welk klassemment best wordt toegepast om een vlotte, doch “drempelloze” raadpleging mogelijk te maken. Een apart klassemment is misschien wel duidelijk, maar zal velen afschrikken. Een verspreiding van de werken volgens het bestaande klassemment heeft dan weer het probleem dat er meer zoekwerk aan te pas komt en dat de boeken dus minder vlot raadpleegbaar zijn. Dit probleem kan evenwel verholpen worden door in de zoekfunctie van het elektronisch boekenbestand homoseksualiteit op te nemen als apart item. Op die manier zijn alle boeken over homoseksualiteit, ongeacht hun genre, toch gemakkelijk te traceren.

Het spreekt voor zich dat er naast openbare bibliotheken nog andere plaatsen zijn waar men informatie en documentatie over homoseksualiteit kan bekomen. Vooral de holebi-gemeenschap zelf beschikt over uitgebreide en gespecialiseerde documentatie ter zake. Er is in de eerste plaats het documentatiecentrum RoSa in Brussel, dat veel documentatie over holebiseksualiteit heeft. Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel startte meer dan een jaar geleden met een eigen “HolebiBib”, gespecialiseerd in holebi-romans. Openbare bibliotheken kunnen bijdragen tot een betere bekendheid van dit aanbod bij de bibliotheekbezoekers via het uithangen van affiches en verspreiden van folders.

De stad kan ook bijdragen tot een ruimere bekendheid van andere culturele holebi-activiteiten door deze te vermelden op de website en in de publicaties die aandacht besteden aan culturele activiteiten en evenementen (bvb. opname in de cultuurkalender van de districten).

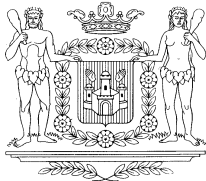
#### 4.7.2. Aanbevelingen met betrekking tot sport

Sport neemt een belangrijke plaats in binnen het georganiseerd verenigingsleven. Dit geldt ook voor het holebi-verenigingsleven.

Active Company is de enige holebi-vereniging in Antwerpen die actief is op het terrein van sport en ontspanning. Active Company organiseert wekelijks negen verschillende activiteiten voor holebi's en hun vrienden en telt momenteel meer dan 300 leden. Naast sportactiviteiten, zoals bvb. conditielgym, worstelen, zwemmen, voetbal en volleybal, worden ook ontspannende activiteiten georganiseerd, zoals bvb. film-, theater en kwisavonden. Active Company heeft ook het enige holebi-koor van Vlaanderen: het Active Rainbow Choir.

Active company heeft zelf al verschillende toernooien georganiseerd en neemt ook regelmatig deel aan internationale toernooien. Veel aandacht gaat uit naar het betrekken van vrouwen bij de werking.

De activiteiten van Active Company vinden plaats op verschillende locaties. Er moet bijgevolg voortdurend energie gestoken worden in het zoeken naar geschikte en beschikbare zalen en train(st)ers



Bij de zoektocht naar sportzalen ondervindt de vereniging veel steun vanuit de stedelijke sportdienst, maar de realiteit is dat er onvoldoende stedelijke sportzalen zijn voor de bestaande sportclubs.

Active Company is lid van de Antwerpse sportraad en ondervindt hierbij geen hinder van hun holebi-zijn. Bij vele sportclubs is er echter geen echte openheid ten aanzien van holebi's. Sensibiliseringscampagnes kunnen deze houding doorbreken. De stad kan hieraan meewerken via het bekendmaken en mee ondersteunen van de jaarlijkse badminton- en volleybaltornooien van Active Company. Op die manier kan er zowel bij de bestaande sportclubs als bij de ruimere bevolking meer openheid groeien ten aanzien van sportende holebi's.

#### 4.8. Integrale veiligheid

Binnen de organisatiestructuur van de stad Antwerpen behoren zowel de brandweer als de lokale politie tot de bedrijfseenheid veiligheid.

##### 4.8.1. Politie

###### 4.8.1.1. Werken aan een interne en externe mentaliteitsverandering

De idee dat er bij de politie een "machoklimaat" heerst, is niet nieuw. Dit beeld over de politie bestaat al geruime tijd en blijkt bovendien een hardnekkig bestaan te leiden.

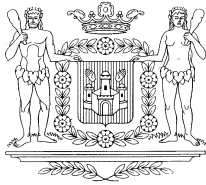
De afgelopen jaren ondernam de Antwerpse politie een aantal initiatieven om deze beeldvorming te corrigeren en in positieve zin om te buigen. Zo werd in 1995 gestart met een project om vrouwen en alloctonen over te halen om bij de politie te komen werken.

Met de oprichting van de Cel Diversiteit in 2001 gaf de korpsleiding een duidelijk signaal dat de lokale politie van Antwerpen actief en blijvend werk wil maken van de bestrijding van discriminatie, ook binnen het korps zelf.

De Cel Diversiteit heeft de opdracht om een diversiteitsbeleid uit te werken, dat gebaseerd is op de gelijkheid van mensen en dat discriminatie op basis van geslacht, leeftijd, origine, handicap en seksuele geaardheid uitsluit. De aandacht voor holebi's wordt op die wijze in een ruimer diversiteitskader geplaatst. Het doel is om zowel binnen als buiten het korps een mentaliteitsverandering op gang te brengen. Om dit te bereiken werkt de Cel Diversiteit zowel interne als externe acties uit.

De interne acties moeten bijdragen tot een open klimaat binnen het korps ten aanzien van (onder meer) holebi's. Met het oog hierop heeft men een vierdaagse cursus "Omgaan met diversiteit" ontwikkeld, waarin politiemensen een introductie krijgen in de problematiek van specifieke doelgroepen. Eén volledige dag hiervan is gewijd aan de specifieke situatie van holebi's en wordt opgezet in samenwerking met Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel. De bedoeling is dat alle politiemensen deze cursus volgen, maar realistisch gezien kunnen jaarlijks maximum 180 politiemensen hieraan deelnemen. Om deze reden wordt ervoor geopteerd om gemengde deelnemersgroepen samen te stellen, waarin politiemensen van verschillende diensten, graden en subzones vertegenwoordigd zijn.

Om een blijvende aandacht voor diversiteit binnen het korps te stimuleren wil de Cel Diversiteit een netwerk van een tien à twintigtal diversiteitsmedewerkers uitbouwen. Het gaat daarbij om politiemensen die zich vrijwillig engageren om het diversiteitsthema binnen de politie te ondersteunen en bespreekbaar te stellen/houden.



Via het inventariseren van moppen die binnen de politie de ronde doen tracht de Cel Diversiteit een beter beeld te krijgen van de wijze waarop en de mate waarin deze veronderstelde machocultuur bij de politie aanwezig is en voor problemen zorgt. Volgens commissaris Vermeulen van de Cel Diversiteit zijn er momenteel weinig aanwijzingen dat er intern problemen zijn met het zogenaamde “machoklimaat” bij de politie. Een aantal politiemensen komt openlijk uit voor hun holebi-zijn en dit levert weinig of geen problemen op. Commissaris Vermeulen benadrukt wel dat het niet de opdracht van de politie is om agenten te stimuleren om openlijk uit te komen voor hun holebi-identiteit. Dat is en blijft de keuze van de betrokkenen zelf. De politie moet echter wel een open klimaat creëren dat holebi’s hierin niet belemmert.

In de toekomst wil men de interne mentaliteitsverandering verder ondersteunen via het verspreiden van informatie over specifieke doelgroepen op de website (intranet) en via een uitbreiding en actualisering van het handboek discriminatiezaken (focust nu enkel op alloctonen).

De externe acties zijn bedoeld om het hardnekkige “macho-imago” van de politie ten aanzien van de buitenwereld te corrigeren. Zij moeten duidelijk maken dat alle goede agenten, en dus ook holebi-agenten, welkom zijn bij de politie. Zo voerde de Cel Diversiteit in 2002 een campagne rond de aanwerving van holebi’s en mindervaliden bij de politie. Deze campagne haalde heel wat pers en werd ook intern druk besproken. In 2003 werd de pin-actie “Een hart voor diversiteit” gelanceerd, waarmee een duidelijk signaal werd gegeven dat de politie geen enkele vorm van discriminatie tolereert. De Cel Diversiteit tracht in alle externe relaties (met bvb. politici en academici) deze anti-discriminatievisie zoveel mogelijk uit te dragen en verzorgt in dat verband ook een column in het blad van de federale politie (Info-revue). In de toekomst wil men deze anti-discriminatieboodschap verder verspreiden via een verplaatsbare infozuil die om de zoveel weken in een andere politiezone wordt geplaatst.

#### 4.8.1.2. De politie als handhaver van de rechtsorde

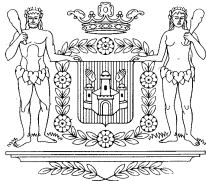
De lokale politie heeft de taak om de openbare orde in Antwerpen te handhaven en de wetten te doen naleven. In deze functie krijgt ze met een zeer heterogeen publiek te maken. Het spreekt voor zich dat de Antwerpse politie in haar optreden als ordehandhaver geen onderscheid mag maken tussen homoseksuele en heteroseksuele burgers. Beide hebben niet alleen dezelfde rechten, maar ook dezelfde plichten.

Holebi’s moeten dezelfde rechten kunnen laten gelden wanneer zij het slachtoffer worden van misdrijven. Het kan daarbij onder meer gaan om misdrijven die gerelateerd zijn aan hun seksuele voorkeur. Vooral in bepaalde Antwerpse buurten (bvb. het Stadspark en de Van Schoonhovenstraat) lopen homo’s en lesbiennes het risico geconfronteerd te worden met het zogenaamde “pot(t)enrammen”, waarbij ze fysiek bedreigd of afgeperst worden (vaak door groepjes jongeren).

De drempel om hierover een klacht in te dienen ligt vaak erg hoog. Ofwel schaamt men zich of heeft men schrik voor de reactie van de politie (“eigen schuld, want zelf gezocht...”). Volgens een betrokkene leeft bij vele homoseksuele slachtoffers alvast de overtuiging dat een aangifte bij de politie niks uithaalt, integendeel.

Tegenover gelijke rechten staan gelijke plichten. Net als andere burgers moeten holebi’s de wet respecteren en mogen ze de openbare orde en veiligheid niet in het gedrang brengen. Wegens mogelijke inbreuken op de openbare zeden kan hier een zekere spanningsverhouding met de Antwerpse homo- en jongensprostitutie ontstaan.





Volgens vertegenwoordigers van de Antwerpse jeugdbrigade voert de Antwerpse politie geen gericht en continu beleid rond homo- en jongensprostitutie. Het gaat trouwens om een moeilijk traceerbaar fenomeen, waarbij het homoseksueel contact op zichzelf bekeken niet strafbaar is (tenzij het met minderjarigen gebeurt). De Antwerpse politie treedt in deze materie nooit op eigen initiatief op, maar enkel n.a.v. informatie, geruchten of klachten over feiten die overlast berokkenen of die strafbaar zijn (bvb. in het geval van jongensprostitutie). Eventuele acties of controles m.b.t. homo- of jongensprostitutie moeten dan ook beschouwd worden als een onderdeel van de globale opdracht, namelijk de handhaving van de rechtsorde.

Het spreekt voor zich dat het politieoptreden vooral gestuurd wordt door het al dan niet strafbare karakter van de feiten. Vooral de betrokkenheid van minderjarigen is voor de politie een cruciale factor die een interventie noodzakelijk maakt. Hierbij wordt de minderjarige als slachtoffer en de “klant” als dader benaderd. De politie heeft op dit vlak goede, maar niet geformaliseerde contacten met welzijnsdiensten zoals bvb. het Boysproject. De samenwerking is echter niet altijd vanzelfsprekend omwille van het feit dat de positie en de kernopdracht van politie- en welzijnsdiensten erg verschillend zijn.

#### 4.8.1.3. Aanbevelingen

##### **Sensibilisatie- en promotieactiviteiten in een ruimer stedelijk kader plaatsen.**

Het is duidelijk dat de Antwerpse politie de laatste jaren werk heeft gemaakt van haar voorbeeld- en signaalfunctie. Zowel intern als extern werden diverse acties ondernomen om het diversiteitsbeleid bij de politie te promoten en om politiemensen én burgers hierrond te sensibiliseren. Door de oprichting van een specifieke cel heeft men er bovendien voor gezorgd dat dit thema permanent kan worden opgevolgd.

Het spreekt voor zich dat dit beleid moet worden gecontinueerd. Een effectieve mentaliteitsverandering is immers een langzaam groeiproces, dat op regelmatige tijdstippen nieuwe impulsen nodig heeft. Men moet dit bijgevolg steeds in een lange-termijn-perspectief plaatsen.

Het zou positief zijn als deze politionele aanpak in een ruimer stedelijk kader zou kunnen geplaatst worden. Momenteel zijn er op het vlak van diversiteitsbeleid immers verschillende snelheden merkbaar binnen de stedelijke diensten. Slechts via onderlinge afstemming en concrete samenwerking kan er een eenduidig stedelijk diversiteitsbeleid worden uitgebouwd. Mogelijke voorbeelden van zulke concrete samenwerkingsinitiatieven zijn de actualisering en uitbreiding van het handboek discriminatiezaken, zodat dit niet alleen voor politiemensen maar voor het ganse stadspersoneel bruikbaar is. Ook op de website kan vanuit een “bedrijfseenheidoverstijgende” invalshoek een informatiepagina over het stedelijk diversiteitsbeleid worden opgemaakt.

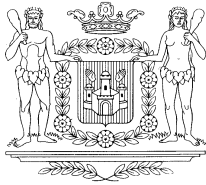
##### **Ook de hogere overheid heeft een sensibilisatieopdracht.**

Door het thema homoseksualiteit op te nemen in het lespakket, kan reeds in de politieopleiding een goede basis gelegd worden voor een tolerante houding t.o.v. holebi's.

De politieopleiding is echter een federale materie en valt als dusdanig buiten de bevoegdheid van de stad. De stad kan hier een bijdrage leveren door deze bezorgdheid t.a.v. de federale overheid te signaleren.

##### **Aandachtspunten op het vlak van de ordehandhaving:**

\* Bij misdrijven die gerelateerd zijn aan de seksuele voorkeur (bvb. mishandeling, bedreiging of afpersing van holebi's) kan de politie de aangiftebereidheid stimuleren door duidelijk én zichtbaar een positieve houding aan te nemen t.a.v. de homoseksuele slachtoffers.



\* Op het terrein van de (minderjarige) jongensprostitutie is het wenselijk dat de acties van de betrokken politie- en welzijnsdiensten zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd. In het kader van het beleidsplan homoprostitutie kan een regelmatig overleg tussen de betrokken partners worden opgezet met het oog op de uitklaring van de rol en de taakomschrijving van de diverse partners. Om de vaak moeilijke informatie-uitwisseling tussen de politie- en welzijnsdiensten te vergemakkelijken kan eventueel de sociale dienst van de jeugdbrigade als “tussenpersoon” worden ingeschakeld. De sociale dienst heeft immers het “voordeel” dat niet automatisch een proces verbaal moet worden opgemaakt van de gemelde of vastgestelde feiten.

#### 4.8.2. Brandweer

Niet alleen de politie, maar ook de brandweer heeft te kampen met een macho-imago. Brandweperlui hebben immers een levensgevaarlijke job, waarvoor een sterke fysieke conditie en een hechte groepsgeest is vereist. Het stoere imago van de brandweer weerspiegelt zich in de dagdagelijkse praktijk. Enkele uitzonderingen niet te na gesproken, is het eigenlijke brandweerwerk (intervenieren bij branden, rampen, ongevallen, enz.) een mannenzaak. Vrouwen die bij de brandweer werken, hebben voornamelijk een administratieve functie.

De korpsleiding moet erover waken dat de algemene principes van het diversiteitsbeleid ook binnen de brandweer nageleefd worden.

### 5. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Deze nota geeft de krijtlijnen weer van het Antwerps beleid t.a.v. lesbiennes, homo's en biseksuelen en formuleert een aantal aanbevelingen die prioritaire aandacht verdienen bij de operationalisering van dit beleid. Het spreekt voor zich dat dit document op termijn kan aangevuld of eventueel aangepast worden. De bedoeling is immers om een beleidsinstrument in handen te hebben, dat flexibel kan inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende noden.

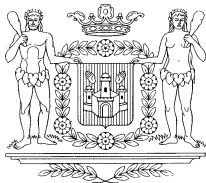
Deze nota kwam tot stand op basis van een samenwerking tussen de stedelijke administratie en de Antwerpse holebi-gemeenschap. De opvolging ervan, met name het omzetten van de aanbevelingen in concrete acties en het evalueren van ondernomen acties, gebeurt best door een stuurgroep die is samengesteld uit ambtenaren en vertegenwoordigers van de Antwerpse holebi-gemeenschap. Een belangrijke taak van deze stuurgroep ligt in het bepalen van de prioriteiten, m.a.w. in het opmaken, aanpassen en bijsturen van tweejaarlijkse actieplannen.

#### 5.1. Centrale uitgangspunten van het Antwerps holebi-beleid

Het streefdoel van het emancipatiebeleid t.a.v. holebi's is “het bereiken van een situatie waarin mensen, ongeacht hun seksuele voorkeur, op voet van gelijkheid en op basis van een eigen keuze aan alle facetten van het maatschappelijke leven kunnen deelnemen”.

Het holebi-beleid omvat een variëteit aan acties en een strategie op diverse vlakken:

- \* een sensibiliserings- en non-discriminatiebeleid naar de personeelsleden van de stad (intern beleid)
- \* een sensibiliserings- en informatiebeleid naar de Antwerpse burgers (extern beleid)
- \* een doelgroepspecifiek en actiegericht beleid naar holebi's en/of hun directe omgeving (verticaal beleid)



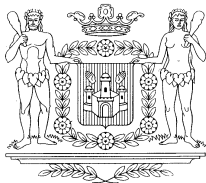
\* een inclusief en ondersteunend beleid t.a.v. andere beleidsdomeinen (horizontaal beleid).

Het holebi-beleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid: de aandacht voor het respecteren van gelijke kansen, het doorbreken van achterstelling en discriminatie van holebi's is een verantwoordelijkheid van alle beleidsverantwoordelijken en alle stadsdiensten.

Het is de taak van de stedelijke emancipatiedienst, in samenwerking met een interdepartementale werkgroep, om op te volgen dat de in deze nota vermelde actiepunten worden uitgevoerd door de betrokken stedelijke diensten. Voor de meer algemene activiteiten (die het terrein van de bedrijfseenheden overstijgen) treedt de emancipatiedienst zelf als uitvoerder op.

## 5.2. Aanbevolen acties

<p><b>1. Randvoorwaarden voor de uitbouw van een Antwerps holebi-beleid</b></p>
<p>Goedkeuring van de holebi-beleidsnota door het stadsbestuur.</p> <p>Aanstelling van een ambtenaar die verantwoordelijk is voor het beleid t.a.v. holebi's, met als opdracht:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>* stimuleren/ondersteunen van geïntegreerde acties (opvolgen actiepunten beleidsnota);</li><li>* bevorderen van de zichtbaarheid en bespreekbaarheid van het holebi-thema (informatieve, promotionele en/of sensibiliserende acties t.a.v. het personeel en de bevolking);</li><li>* voeling houden met de Antwerpse holebi-gemeenschap.</li></ul> <p>Oprichting van een interdepartementale werkgroep die de actiepunten mee uitvoert.</p> <p>Permanente dialoog met de holebi-gemeenschap via Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel.</p>
<p><b>2. Personeelsmanagement</b></p>
<p>Bewaken van de gelijke behandeling van holebi-werknemers en promoten van reeds bestaande regels in dit verband (bvb. verlofregeling, hospitalisatieverzekering, mogelijkheid om klachten te melden bij STOP).</p> <p>Actief bestrijden van vastgestelde discriminaties en pesterijen van holebi's op de werkvloer (onderdeel van bestrijding/preventie van ongewenst gedrag op het werk).</p> <p>Stadspersoneel sensibiliseren rond homoseksualiteit.</p> <p>In de opleiding van de vertrouwenspersonen en de STOP-medewerkers actief aandacht laten uitgaan naar het holebi-thema en naar holebi-specifieke hulpverlening.</p> <p>Signaleren van discriminaties in wetgeving van hogere overheden.</p>



### 3. Sociale zaken

#### Volksgezondheid

De ontwikkeling van een holebi-specifieke gezondheidszorg ondersteunen/stimuleren d.m.v. gerichte acties naar huisartsen:

- \* promoten van het bestaande aanbod van holebi-organisaties in Antwerpen via het regelmatig verspreiden van de geactualiseerde holebi-gids;
- \* sensibiliseren rond de holebi-thematiek via de organisatie van lezingen en voordrachten;
- \* sensibiliseren rond het verhoogd risico op borstkanker bij lesbische vrouwen (aandachtspunt bij borstkankerscreenings).

Bij de preventie en begeleiding van HIV- en SOA-besmettingen gerichte aandacht laten uitgaan naar besmettingen onder lesbische vrouwen en onder homomannen.

De stad kan inspanningen leveren om SOA-screenings te promoten én om de verkrijgbaarheid van condooms te vergroten, bvb.:

- \* via een gemeentelijke verordening commerciële holebi-gelegenheden (waar de mogelijkheid tot seksuele contacten wordt geboden) aanzetten tot een actieve verspreiding van (gratis) condooms en glijmiddel;
- \* een check-up campagne ondersteunen om mensen met wisselende seksuele contacten aan te sporen om regelmatig een SOA-onderzoek bij de huisarts te vragen.

Ontwikkelen van een gecoördineerde aanpak van gezondheidsproblemen in het homoprostitutiemilieu in het kader van het beleidsplan “Mannen- en jongensprostitutie”.

#### Senioren

Om de thematiek van oudere holebi's meer zichtbaar en bespreekbaar te maken, kan (met medewerking van Vieux Rose en De Roze Rimpel) de positie van oudere holebi's ter sprake worden gebracht op de koepelsenorenraad van Antwerpen. Deze organisaties moeten een officiële erkenning krijgen. Aanpassing van de reglementering in dit verband is noodzakelijk.

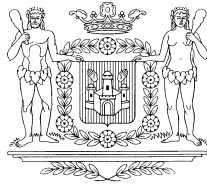
Via deze weg kunnen eventuele andere acties besproken en uitgestippeld worden.

#### Allochtonen

De stad kan optreden als facilitator in dialoog tussen holebi-gemeenschap en allochtonengemeenschappen.

De dienst integratie moet in de eerste plaats zelfs voldoende kennis en materiaal verzamelen om deze problematiek op een adequate wijze te kunnen opvolgen.

Werken aan instrumenten om allochtone holebi's in Antwerpen die nood hebben aan ondersteuning effectief te bereiken.



Inspanningen ontwikkelen om een vast aanspreekpunt te creëren waar zij met hun specifieke vragen en problemen in Antwerpen terecht kunnen.

Acties ontwikkelen om allochtone holebi's de weg te doen vinden naar de bestaande Antwerpse holebi-organisaties.

Holebi-organisaties begeleiden in de omgang met allochtonen, onder meer in de samenstelling van het aanbod aan opvang, informatie, activiteiten, enz.

Bijstand zou verlenen onder de vorm van een interculturaliteitstraining voor de kaders van de bestaande holebi-organisaties. Dit kan wellicht op een efficiënte wijze worden georganiseerd in samenwerking met de vzw Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel, waarin alle organisaties vertegenwoordigd zijn.

Via een sensibiliseringsacties werken aan het bespreekbaar maken van homoseksualiteit binnen de migrantengemeenschap. Sensibiliseringsacties kunnen ook aangeven dat discriminatie van homo's en lesbiennes in Antwerpen niet aanvaard wordt.

Homoseksuele allochtonen moeten ook in het kader van het Aids-beleid worden aangesproken. Daarbij wordt niet zozeer de homoseksualiteit als wel het feitelijke (eventueel risicovolle) gedrag centraal gesteld. Een samenwerking met Sensoa is in dit verband onontbeerlijk.

#### **4. Districts- en loketwerking**

##### Bevolking en burgerlijke stand

Vervullen van een signaalfunctie t.a.v. hogere overheden (wijzen op een toenemende diversiteit onder de bevolking en aandringen op het schrappen van discriminaties in wetgeving).

Homoseksuele huwelijkskandidaten informeren over de mogelijkheden en administratieve modaliteiten van hun (gepland) huwelijk.

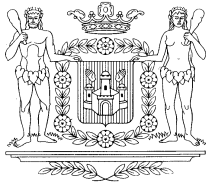
De diversiteit van de Antwerpse bevolking voldoende tot uiting laten komen in de algemene informatiecampagnes van de stad (variatie in keuze van beeldmateriaal, getuigenissen, en dergelijke).

Distributie van de holebi-gids 'Antwerpen Anders' via de stedelijke kanalen (STIP). Deze gids is ook raadpleegbaar op de stedelijke website.

Verspreiden van informatie over niet-commerciële holebi-activiteiten en holebi-campagnes in Antwerpen via stedelijke kanalen (bvb. ATV, De(n) Antwerpenaar...).

Verspreiden van informatie over de holebi-thematiek naar de personeelsleden via de interne kanalen (@ntenneke, Antenne).





Acties ondernemen om de service aan de districtsloketten te verbeteren zodat een kwalitatieve en gelijke dienstverlening gewaarborgd is voor iedereen (onder meer via de invoering van een gedragscode voor baliepersoneel en klanten).

## 5. Toerisme

informatie

promotie

## 6. Lerende stad

Voeren van een holebi-gericht schoolbeleid:

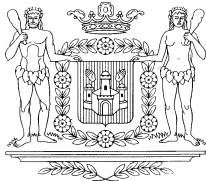
- \* actief ijveren voor de opname van het thema homoseksualiteit in het onderwijsprogramma;
- \* homoseksualiteit niet alleen als een apart thema behandelen (bvb. in lessen seksuele opvoeding), maar ook aan bod laten komen in andere vakken;
- \* ‘respect voor de holebi-identiteit’ uitdragen als één van de waarden die aan de grondslag liggen van het stedelijk onderwijs in Antwerpen. Dit kan door in het Pedagogisch Project van het Stedelijk Onderwijs (PPSO) de ‘seksuele geaardheid’ expliciet te vermelden als een belangrijk aspect van diversiteit;
- \* bij de operationele planning van de bedrijfseenheid Lerende Stad onderzoeken in hoeverre actieve aandacht voor holebi-leerlingen een plaats kan/moet krijgen in diversiteitsprojecten.

Creëren van een holebi-vriendelijk schoolklimaat via sensibilisatie en vorming:

- \* de holebi-thematiek meer zichtbaar en bespreekbaar maken door middel van informerende en sensibiliserende acties t.a.v. de betrokken actoren (directie, leerkrachten en niet-onderwijzend personeel, leerlingen en ouders);
- \* bestaande weerstanden voorkomen of wegwerken door de genomen beleidskeuze (nl. dat de school discriminaties op basis van seksuele geaardheid niet tolereert) actief te promoten binnen de school;
- \* promoten van bestaande hulpmiddelen (didactisch materiaal, aanbod van holebi-verenigingen...) binnen de schoolmuren, bvb. via het verspreiden van promotiemateriaal en via bekendmaking in eigen tijdschriften;
- \* bij de planning en organisatie van vorming en nascholing expliciete aandacht laten uitgaan naar het holebi-thema, waarbij een beroep kan worden gedaan op de expertise van holebi-organisaties zoals De Holebifederatie, De Holebifabriek, Enig Verschil, Hommeles, enz.

Ondersteunen van leerlingen die worstelen met hun holebi-identiteit:

- \* dit behoort tot de opdracht van het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB), waar voldoende kennis van de holebi-thematiek en aandacht voor holebi-specifieke accenten in de hulpverlening moet aanwezig zijn;
- \* hierbij is het wenselijk dat de school haar ondersteunende rol ook opneemt t.a.v. de directe leefomgeving van de holebi-leerlingen (ouders) en t.a.v. holebi-leerkrachten. In dit verband



kan samengewerkt worden met de werkgroep ‘Ouders van holebi’s’ en ‘Hommeles’.

### Jeugd

De zichtbaarheid en bespreekbaarheid van het holebi-thema binnen het Antwerps jeugdwerk stimuleren via:

- \* het verspreiden van correcte informatie en degelijk werkmateriaal onder jongerenbegeleiders en individuele jongeren;
- \* het voeren van publiciteit binnen het jeugdwerk;
- \* het bieden van een forum aan holebi-jeugdverenigingen op happenings en activiteiten die de stad voor jongeren organiseert (bvb. workshop op Pyama-informatiebeurs);
- \* het opnemen van het holebi-thema als een vast onderdeel in de vormingscursussen voor de animatoren en vrijwilligers van het jeugdwerk.

In het Jeugdwerkbeleidsplan 2005-2007 expliciete aandacht besteden aan de toegankelijkheid van het jeugdwerk voor holebi-jongeren (bvb. via opname van de vorige actiepunten).

Onderzoeken van de mogelijkheid om sensibiliseringscampagnes op neutrale plaatsen (bvb. tramcampagne) financieel te ondersteunen (bvb. via kredieten op het budget van BZ/EM).

Bij de toekenning van het statuut “erkende jeugdvereniging” rekening houden met de specificiteit van holebi-jongerenverenigingen (spanning tussen de privacyplicht en de vereiste om ledenlijst in te dienen).

## **7. Sport en cultuur**

### Cultuur

Openbare bibliotheken moeten voldoende informatie en documentatie over homoseksualiteit kunnen aanbieden aan hun lezerspubliek:

- \* de holebi-tijdschriften Zizo en Uitkomst moeten ter inzage liggen;
- \* ook het boekenbestand moet voldoende boeken bevatten waarin homoseksualiteit behandeld wordt (zowel wetenschappelijke als literaire werken);
- \* realiseren van een vlotte, doch “drempelloze” raadpleging door homoseksualiteit als apart item in de zoekfunctie van het elektronisch boekenbestand op te nemen.

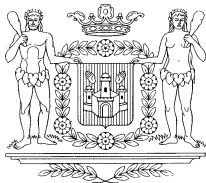
Openbare bibliotheken kunnen bijdragen tot een betere bekendheid van gespecialiseerde holebi-bibliotheken via affiches en folders.

De stad kan ook andere culturele holebi-activiteiten promoten via de website en in culturele publicaties (bvb. cultuurkalender).

### Sport

Promoten en ondersteunen van holebi-sportactiviteiten.

Bijdragen tot meer openheid t.a.v. sportende holebi’s binnen de Antwerpse sportwereld.



## 8. Integrale veiligheid

### Politie

Continueren en verruimen van het huidig diversiteitsbeleid:

- \* verder zetten van de (interne en externe) acties van de Cel Diversiteit;
- \* het politieel diversiteitsbeleid inpassen in een ruimer stedelijk kader door de onderlinge afstemming en concrete samenwerking met andere bedrijfseenheden en stadsdiensten te stimuleren (bv actualisering en uitbreiding van het handboek discriminatiezaken; opmaak van een “bedrijfseenheidoverstijgende” webpagina over het stedelijk diversiteitsbeleid...).

Vervullen van een signaalfunctie t.a.v. de federale overheid (bepalen dat het thema homoseksualiteit wordt opgenomen in het lespakket van de politieopleiding).

Ondernemen van holebi-gerichte acties op het vlak van de ordehandhaving:

- \* aangiftebereidheid stimuleren door duidelijk én zichtbaar een positieve houding aan te nemen t.a.v. homoseksuele slachtoffers;
- \* de politieel acties op het terrein van de (minderjarige) jongensprostitutie zo goed mogelijk afstemmen op die van de welzijnsdiensten (cf. beleidsplan homoprostitutie). Hierbij kan eventueel de sociale dienst van de jeugdbrigade als “tussenpersoon” worden ingeschakeld.

### Brandweer

## 6. BIJLAGE: holebi-organisaties in stad Antwerpen

***Het Roze Huis - Antwerpse Regenboogkoepel: koepelvereniging van Antwerpse holebi-organisaties, huis met ruimte voor holebi-verenigingen, centraal informatieknooppunt***

*AA – De Eerste: Antwerpse praatgroep voor holebi’s die worstelen met een verslaving*

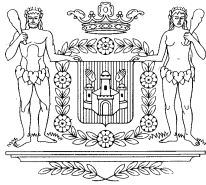
*Active Company vzw: een sport- en ontspanningsvereniging voor holebi’s en sympathisanten*

*Antar vzw: socio-culturele vereniging*

*Atthis: vereniging van en voor lesbiennes*

*Boekhandel 't Verschil: boekhandel met uitsluitend holebi-literatuur*

*Bonus: holebi-jongereengroep (>24 jaar)*



*DOK* vzw (onderdeel van CAW Metropool): welzijnswerk voor holebi's (holebi-specifieke hulpverlening)

*Dubbelzinnig*: praatgroep voor biseksuelen

*Elcker-ik* (onderdeel van Vormingplus Volkshogeschool): o.m. vorming voor holebi's

*Enig Verschil* vzw: lesbische, homo- en biseksuele jongeren (<26 jaar)

*GOC*: homohuis (ontmoeting, onthaal en opvang)

*GGL*: praatgroep voor getrouwde, gescheiden lesbiennes

*Hagar*: informatieve en socio-culturele activiteiten rond homoseksualiteit en verwante thema's

*Hommeles*: werkgroep holebi-leerkrachten

*Homo40+/De roze rimpel*: activiteiten voor homo/bi-mannen van 40+

*Lichtpunt 98*: zelfhulpgroep voor gehuwde homo's, biseksuelen, lesbiennes en partners

*Lingam* vzw: organiseert workshops voor homo- en biseksuele mannen

*Multipop* vzw: lokale radio met uitzendingen voor/over holebi's

*Onderweg*: spirituele groeigroep voor holebi's

*O radio* vzw: holebiradio voor Antwerpen

*Pink Wave*: holebi-radioprogramma op Radio Centraal

*De Roze Rimpel*: activiteiten voor mannelijke homosenioren (40+)

*Sensoa* vzw: diensten- en expertisecentrum rond HIV en SOA

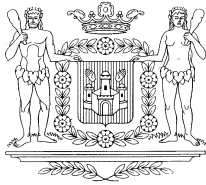
*Vieux Rose*: activiteiten voor lesbiennes van 50+

*Werkgroep Ouders van Homofielen*: opvang en begeleiding van ouders van homo's en lesbiennes

## 7. BIBLIOGRAFIE

BAERT, H., e.a. (2002), *Hulpvragen van holebi's*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

BERGEN, K. (1999), *Een regenboog aan uitdagingen. Aandachtspunten voor psychotherapie en hulpverlening aan lesbische vrouwen*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.



BORGHS, P. & Hintjens, A. (2000), *Holebi-beleid en de gemeente*, Brussel: Politeia.

COCKX, F. & TYTGAT, P. (2000), *Holebi's in beweging. Praten over homoseksualiteit in onderwijs en vormingswerk*, Leuven: Acco.

GEMEENTE NIJMEGEN (s.d.), *Evaluatie 1998 & Werkplan 1999 Adviescommissie homo-/lesbisch beleid*.

JEUKENS, I. (2000), *Homo's en lesbiennes in Vlaanderen*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

NIJBOER, J. & VEEGER, M. (1998), *Het Amsterdamse homo- en emancipatiebeleid. Van homo-monument tot Gay and Lesbian Games*, Amsterdam: Afdeling Communicatie van de gemeente Amsterdam.

SERGEANT, M. (2001), *Holebi's in Vlaanderen*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

STOFFELEN, E. (s.d.), *Holebispecifieke hulpverlening als huisarts*.

PEETERS, B. (2001), *Graag zien. Een brochure voor de ouders van homo's lesbiennes en bi's*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

VAN DER AA, J.H. (1999), *De kracht van een diverse stad. Uitgangspunten van het diversiteitsbeleid van de gemeente Amsterdam*, Amsterdam: Bestuursdienst Gemeente Amsterdam.

VANOUTRYVE, F. (1999), *Ik weet wie ik ben. Educatieve map homoseksuele en lesbische vorming*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

[www.antwerpen.be](http://www.antwerpen.be) (burgerzaken / emancipatie)

[www.gelijkekansen.vlaanderen.be](http://www.gelijkekansen.vlaanderen.be)

[www.hetrozehuis.be](http://www.hetrozehuis.be)

[www.holebifederatie.be](http://www.holebifederatie.be)

[www.sensoa.be](http://www.sensoa.be)

[www.steunpuntgelijkekansen.be](http://www.steunpuntgelijkekansen.be)

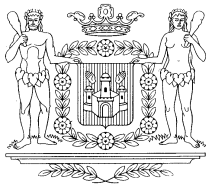
## **Artikel 2**

De gemeenteraad neemt kennis van de opdracht van het college aan de dienst emancipatiebeleid en de interdepartementale werkgroep diversiteit om de nota uit voeren.

## **Artikel 3**

De stadsontvanger regelt de financiële aspecten als volgt:





Omschrijving	Bedrag	Begrotingscode	Beschikbaar krediet	Vnr
Versillende organisaties	2 000,00 EUR	2004/84902/123/02/06/0400	2 000,00 EUR	n.v.t.

Kopiën: 5 exemplaren

Aan:  
KICSES  
FI/AC  
FI/BB  
SZ/EM

Aantal:  
1  
1  
1  
2

Actie:  
voor kennisname  
voor kennisname  
voor kennisname  
voor dossier